

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE
SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**İsmail YILDIZ
(Yüksek Lisans Tezi)**

İstanbul, 2021

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE
SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY SCHOOL STUDENTS'
ATTITUDES TO THE MUSIC COURSE AND THEIR SOCIAL SKILLS LEVELS**

İsmail YILDIZ
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Doç. Dr. İsmet ARICI

İstanbul, 2021

Tüm kullanım hakları
M.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2021

ONAY FORMU

İsmail YILDIZ tarafından hazırlanan "Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumları İle Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu bu çalışma, 05/08/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda aşağıdaki jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
TEZ DANIŞMANI	Doç. Dr. İsmet ARICI	
JURİ ÜYESİ	Prof. Dr. Dilek BATIBAY	
JURİ ÜYESİ	Dr. Öğr. Üyesi Bülent HALVAŞI	

ETİK BEYANI

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım

Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

10/08/2021

İsmail YILDIZ

ÖZGEÇMİŞ

- 2009-2013 Şehit Binbaşı Bedir Karabıyık Anadolu Lisesi
- 2015-2016 Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
- 2016-2017 University of Applied Sciences in Nysa Faculty Of Jazz
- 2017-2019 İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
- 2019-2021 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi
Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı
- 2019-2020 Türkiye’de çeşitli illerde Film Müzikleri Piyano Konserlerinde piyanist
- 2019 Yılında özgün bestelerden oluşan “Nilaria” isimli 5 eserlik piyano albümü

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez danışmanım olmakla birlikte akademik gelişimimin en önemli destekçisi olan hocam sayın Doç. Dr. İsmet ARICI'ya en kalbi duygularıyla müteşekkirim.

Tezimin tüm aşamalarında yardımlarını esirgemeyen ve yapıcı eleştirileriyle gelişimime katkı sağlayan hocam sayın Prof. Dr. Mustafa USLU'ya şükranlarımı sunuyorum. Veri toplama aşamasında yardımlarını esirgemeyen öğretmen arkadaşlarıma teşekkür ederim. Bu süreci tamamlamamda kıymetli ailem de en büyük etmenlerden olup; destekleri için teşekkür ederim.

İsmail YILDIZ

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma, betimsel bir araştırma modelinde kurgulanmış ve tarama araştırması olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 389 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada Öğrenci Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Beceri Düzeyi Ölçeği ve Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin toplanma aşamasında “Öğrenci Kişisel Bilgi Formu”, “Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği” ve “Çocuklar İçin Sosyal Beceri Ölçeği” nin uygulanabilmesi için Ağrı Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınarak ve araştırma kapsamındaki okullara gidilerek uygulanmıştır. Araştırmada verilerin çözümlenmesi sürecinin ilk aşamasında veri toplama araçlarından elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 22 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniği, bağımsız t testi, Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda farkın anlamlı çıkması halinde bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc testlerden Games Howell ve Bonferroni testinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması ile Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Yaş ile Müzik Dersine Yönelik Tutum ölçeği ve Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Bu veriler doğrultusunda öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumları arttıkça aynı zamanda sosyal beceri düzeylerinin de arttığı görülmektedir. İnsanlar herhangi bir toplulukta enstrümanla müzik icra ederek ya da korolarda şarkı söyleyerek müzik yapabilmenin meydana getirdiği sosyal bir bağlılığın içinde bulunmuş olurlar. Müziğin bu etkisi, başkaları ile sosyal aktivite ve etkileşimlerle öğrenilebilen özellikteki davranışları barındıran sosyal becerileri desteklemektedir. Çocukların müzik dersine ilişkin tutumları arttıkça sosyal beceri düzeylerinin de arttığı da görüldüğünden, sosyal beceriyi geliştirmeye katkı sağlamak amacıyla çocukların müziğe olan ilgi ve tutumlarını arttırmak, müziği sevdirmek amacıyla çeşitli müziksel etkinlikler planlanıp uygulanabilir. Müziğin duygusal hassaslığı arttırması, özellikle dezavantajlı çocukların sınıf içerisindeki sosyal etkileşimi, becerisi, uyumu ve özgüvenlerini arttırması ve kişilik gelişimlerine pozitif katkılar sağlaması sebebiyle; okul müfredat programlarındaki müzik ders saatlerinin arttırılması yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Öğrenci, Sosyal Beceri, Tutum

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES TO THE MUSIC COURSE AND THEIR SOCIAL SKILLS LEVELS

This research, which aims to examine the relationship between secondary school students' attitudes towards music lessons and their social skill levels, was designed in a descriptive research model and designed as a survey research. The study group of the research consists of 389 children. In the research, Student Personal Information Form, Social Skill Level Scale and Attitude Scale towards Music Lesson were used. In order to apply the "Student Personal Information Form", "Attitude Scale Towards Music Lesson" and "Social Skills Scale for Children" at the stage of data collection, necessary permissions were obtained from the Governorship of Agri and the Provincial Directorate of National Education and applied to the schools within the scope of the research. In the first stage of the data analysis process in the research, the data obtained from the data collection tools were transferred to the computer environment and analyzed using the SPSS 22 program. Pearson Product-Moment Correlation technique, independent t-test, One-Way Analysis of Variance were used. If the difference was found to be significant as a result of the analysis of variance, the Games Howell and Bonferroni tests, which are post hoc tests, were used to determine between which groups this difference was. A positive and significant relationship was found between the students' Attitude Towards Music Lesson Scale total score mean and Social Skills Scale total score mean ($p < 0.05$). A significant negative correlation was found between age and the total score mean of the Attitude towards Music Lesson Scale and Social Skills Scale ($p < 0.05$). People become involved in a social commitment created by being able to make music by performing music with instruments or singing in choirs in any community. This effect of music supports social skills that include behaviors that can be learned through social activities and interactions with others. Since it is seen that as children's attitudes towards music lessons increase, so does their social skill level, various musical activities can be planned and implemented in order to contribute to the development of social skills, to increase children's interest and attitudes towards music. Because music increases emotional sensitivity, especially disadvantaged children's social interaction, skills, harmony and self-confidence in the classroom, and contributes positively to their personality development; It would be beneficial to increase the music lesson hours in the school curriculum.

Keywords: Music, Student, Social Skill, Attitude

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TABLolar DİZİNİ.....	2
1. GİRİŞ	3
1.1. Problem.....	10
1.2. Amaç.....	10
1.3. Önemi.....	11
1.4. Sınırlılıkları.....	11
1.5. Varsayımlar.....	11
1.6. Tanımlar.....	11
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
3. YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırma Modeli.....	43
3.2. Çalışma Grubu.....	43
3.3. Araştırma Veri Toplama Araçları.....	43
3.4. Verilerin Toplanması	44
3.5. Verilerin Analizi.....	44
4. BULGULAR.....	45
5. TARTIŞMA.....	50
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	68
EK-I TANITICI BİLGİ FORMU.....	68
EK II- MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ.....	69
EK III – SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ.....	70

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri.....	45
Tablo 2. Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum, Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları.....	46
Tablo 3. Öğrencilerin Demografik Özellikleri ile Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	46
Tablo 4. Öğrencilerin Demografik Özellikleri ile Sosyal Beceri Düzeyi Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	48
Tablo 5. Öğrencilerin Yaş, Müzik Dersine Yönelik Tutum ve Sosyal Beceri Ölçeği Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki.....	49

BÖLÜM 1: GİRİŞ

Müzik, bir veya birden fazla sesin belirli bir düzen içerisinde birbirlerini takip eden ritim ve melodiyle beraber estetik duygu oluşturma amacıyla bir arada olması şeklinde ifade edilebilir. (Uslu, 2006, s. 1). Müzik gerek duygu gerek düşünce algısına göre ya da izlenim ve tasarımların, belirli bir amaç ve yöntemle güzelliği algılama biçimine göre birleştirilmiş seslerle işleyip bir şeyler ifade eden estetik bir bütündür (Uçan, 2005, s. 10). Müzik için yapılmış olan bu tanımlarda, müziğin tek ya da toplulukla beraber yapılan bir faaliyet olduğu bununla beraber bireyin estetik duygularını iyileştirip geliştirdiği anlaşılmaktadır. Uçan (2005), müziğin birey yaşamındaki rollerini toplumsal, bireysel, kültürel, eğitimsel ve ekonomik olmak üzere beş ana başlıkta toplamıştır. Müziğin bireysel işlevlerini açıklarken bireylerin doyumlu ve dengeli, mutlu ve duyarlı, başarılı ve sağlıklı olması maksadıyla devinışsel, duyuşsal ve bilişsel yapılarına pozitif etki etmesi şeklinde vurgulamaktadır. Müziğin toplumsal işlevlerini açıklarken ise toplum ve birey arasında kaynaşma, anlaşma, işbirliği yapma, birleşme, paylaşma ve bütünleşme gibi rolleri müziğin rolleri olarak vurgulamaktadır. Bu da müziğin toplumsal ve kişisel gelişimde önemli bir rol oynadığını açıkça göstermektedir. Bu sebeple bireylere müziğe yönelik olumlu bir tutum kazandırılmasının kişilerin hem bireysel hem de toplumsal gelişiminde olumlu yönde etki edebileceği düşünülebilir.

Bireylerin kişiliklerinin oluşması ve şekillenmesinde kritik öneme sahip çocukluk yıllarında çocukların çeşitli sanat etkinliklerinde bulunmuş olmaları onların psikomotor, sosyal, zihinsel ve duygusal gelişimlerine önemli katkılar sağlar. Bu sanat etkinliklerinden biri de müziktir. Müzik yaşamın önemli bir parçası olarak görülürken bu görüşün insanlarda yarattığı etki sadece müziksel gelişimlerle sınırlı değil bununla beraber sosyal gelişim, fiziksel gelişim, akademik gelişim ve kültürel gelişim gibi çeşitli gelişim alanlarına da pozitif etkisi vardır (Kılıç, 2016).

Eğitim kurumlarında yer verilen müzik, çocukların zihinsel ve ruhsal olarak dengeli bir şekilde yetişmesine katkı sağlayan unsurlardan biridir. Bu açıdan bakıldığında çocukların eğitiminde müziğin yer alması nitelikli birey yetiştirme noktasında oldukça önemli olmaktadır (Ergen ve Bilen, 2010). Müzik ortamlarına gerek müzik dinleyerek gerek şarkı söyleyerek gerek de enstrüman çalarak katılan ve müziğe yönelik pozitif tutuma sahip olan çocuklar sosyal ve kişisel olarak da daha pozitif bir gelişim gösterirler.

Tutum, kişinin kendi dünyasında herhangi bir yönle algılama, güdülenme ve tanıma gibi süreçlerin devamlı bir örgütlemesidir. Tutumla ilgili genel tanım ise organize olabilmiş uzun zamandır devam eden inanç, duygu ve davranış eğilimleri olarak ifade edilmektedir (Cüceloğlu, 1991, s. 84).

Başka bir tanımda tutum, bireyin psikolojik bir objeye yönelik duygu, düşünce ve davranışlarını oluşturan eğilim olarak tanımlanmaktadır. (Kağıtçıbaşı, 1998, s.84). Tutum kavramı, sosyal psikoloji nazarında genellikle bir bireye yöneltilen ve onun psikolojik bir nesneye yönelik duygu, düşünce ve davranışlarını organize eden bir eğilimi belirtmek amacıyla kullanılmaktadır. Tutumların kendileri gözlenemez lakin yol açtığı davranışların bazıları gözlenebilir (Kağıtçıbaşı, 2010, s.110). Aşağıda bazı tutum özelliklerinden bahsedilmiştir (Kocaarslan, 2009);

1. Tutumlar zamanla kazanılır, doğuştan gelmez.
2. Tutumların bir süre devam etmesi söz konusudur.
3. Kişi ve obje arasında düzenli şekilde ilişki kurulmasında kolaylık sağlayan tutumlar, bireyin çevresini anlamasına da katkı sağlarlar.
4. Tutumların pozitif veya negatif davranışlara yol açma özelliği vardır.

Tutumlar oluşurken bazı faktörler söz konusu olmaktadır ve bu faktörler Aydın (1987, s.298) tarafından tutum nesnesi, kitle iletişim araçları, kişisel deneyimler, anne ve baba, akran ve öğretmen etkisi olarak sayılmaktadır. Cemalcılar ve Kağıtçıbaşı (2016) da benzer şekilde bireylerin deneyimleri, çevre ile kitle iletişim araçlarını tutumların oluşma sürecini etkileyen faktörler olarak belirtmektedir. Bu bakımdan müziğe yönelik tutum gelişmesi sürecinde bu faktörler etkili olabilir. Örneğin günümüz dünyasında özellikle de televizyon, internet, sosyal medya platformlarında yayınlanan müzik; bireylerin pozitif veya negatif tutum geliştirmelerini etkileyebilir. Müzik ve çalgıyla alakalı tecrübeler, bireylerin, anne-baba, akran ve öğretmen gibi sosyal çevresinde bulunan bireylerin müziğe yönelik tutum ve davranışları kişinin müziğe ilişkin tutumunu etkileyebilir. Müziğe yönelik tutumlar çerçevesinde alan yazın incelendiğinde; tutum ve akademik başarı arasında (Erol, 1988; Öztöpalan, 2007; İnceel, 2011; Wanjala, 2011; Varış ve Cesur, 2012), motivasyon ve özgüven arasında (Kocaarslan, 2009) ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde bir enstrüman icra etme (Brown, 1986; Uluocak ve Tufan, 2011; Afacan ve Özgür, 2016), evdeki mevcut müziksel ortam (Denac, 2008; Özmenteş, 2012), ailenin eğitim seviyesi (Nacakcı, 2006; Koca, 2013; Umuzdaş ve Umuzdaş, 2015) ile de ilişkili olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır. Yine bazı çalışmalar, devam edilen okul türü ve sınıf düzeyi ile (Saruhan ve Deniz, 2011) ailenin

sosyo-ekonomik düzeyi (Babacan, Babacan ve Pirgon, 2011) arasında ilişkilerin olduğunu göstermektedir.

Eğitimde tutum;

Eğitim, bireylere istendik yönde davranış değişikliği kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu değişiklik ise birey ile çevre arasındaki etkileşim ile sağlanabilmektedir. İstendik davranışların kazandırılması için öğrenilmesi hedeflenen konuya yönelik olumlu bir tepkinin oluşması gerekir (Kocaarslan, 2009). Bloom, derse yönelik tutum için; derse yönelik olumlu düşünceye sahip olmak, dersi sevmek, olumlu giriş davranışlarına sahip olmak veya tersi özelliklere sahip olmak olarak iki taraflı olduğunu belirtmektedir (Akt. Öztürk, 2012, s. 8). Bu nedenle tutumun derse yönelik davranış biçimi olduğu ifade edilebilir. Bireylerin derse olan olumsuz tutumlarının giderilmesi için de çeşitli faktörler mevcuttur. Öğretmen, ders kaynakları, derste yer verilen yöntem ve teknik bu faktörlerin bir kısmını oluşturmaktadır. Öğrenci merkezli öğrenme ortamlarından da olumlu tutum geliştirmede faydalanılabilir. Tutumlar kalıcı davranışlar olmadıkları için değiştirilebilmeleri mümkündür.

Müzik eğitiminde tutum;

Müzik eğitimine ülkemizde okul öncesi dönemde başlanmaktadır. Bu dönemde verilen müzik eğitiminde çocukların bilişsel-devinışsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim ile dil gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. İlkokullarda ise haftalık bir ders saati olarak sınıf öğretmenlerince verilmektedir. Ders kapsamında müzik etkinlikleri ile birlikte teorik bilgilerle ilgili temel kavramlara da yer verilmektedir. Öğrenciler alan uzmanı olan müzik öğretmenleri ile ortaokul seviyesinde tanışmaktadırlar. Müzik alanında temel becerilere sahip, eğitim sürecini başarıyla tamamlayan bireyler olarak tanımlanan müzik öğretmeni, öğrencilerin müzikle ilgili bilişsel, duyuşsal, devinışsel öğrenmeleri geliştirme yetisine sahiptir. Aynı zamanda müzik öğretim tekniklerinden faydalanarak öğrenmelerin gerçekleşmesi, eksik kalan öğrenmelerin tamamlanması veya yanlış öğrenmelerin düzeltilmesi ile müziğe karşı pozitif duygular oluşmasını sağlayan kişi olarak da tanımlanmaktadır. Müzik öğretmenleri ve müzik eğitimi kapsamında yer verilen yöntem ve tekniklerin bireylerin müziğe yönelik tutumlarını değiştirme, ilgilerini arttırma ve değer kazandırma işlevleri göz önüne alındığında önem arz ettiği görülmektedir.

Eğitimin önemli bir parçası olan müziğe yönelik tutum bakımından dünden bugüne alan yazında birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmalarda öğrencilerin derse karşı tutumları farklı değişkenlere bakılarak incelenmiştir. Yapılan çalışmalar müzik dersine karşı tutumun akademik başarı ve katılımı arttırmada etkili bir rol oynadığını göstermektedir (Öztürk, 2012).

Öğrencilerin kendileri ve öğretmenleri ile ilgili beklenti ve düşünceleri de derse yönelik tutumu etkilemektedir. Dersteki öğrenci başarısının tutuma pozitif yönde etki edebileceği düşünülebilir. Müzik dersinin uygulamaya dayalı bir disiplin olması öğrencilerin öğrenme ortamında aktif katılımlarını gerektirmektedir. Dolayısıyla öğrenme ortamında çeşitli aktivitelere yer verilmesi, etkinliklerin öğrenci seviyelerine uygun olması olumsuz tutumların değişmesinde önemli bir rol oynayacağı düşünülebilir.

Alan yazında müziğe ilişkin tutum kapsamında yapılan çalışmalarda birçok değişken ile tutum ilişkisinin araştırıldığı ancak toplumsal işlev ile sosyal beceri değişkenleri konusunda yeterli çalışma olmadığı görülmüştür. Müzik dersine ilişkin tutum ile sosyal beceriyi ele alan yeterli bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Oysaki tıpkı diğer alanlarda olduğu gibi müziğin bireylerin sosyal becerilerinin gelişiminde de olumlu etkileri olabilir. Dolayısıyla müziğe ilişkin tutum ve sosyal beceri ilişkisinin incelenmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Toplumsal yönüyle ön plana çıkan insan, sosyal çevresi ile iletişim kurmak amacıyla geliştirdiği sözcüklere, sesler yardımıyla duygu ve düşüncelerini, deneyimlerini ifade eden farklı anlamlar yükleyerek müziğin ana yapısını meydana getirir (Kaplan, 2013).

Bu nedenle müziğe yönelik tutum ve sosyal beceri ilişkisinin incelenmesinin Müzikoloji (Müzik Bilimi) alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü Uslu (2006) müzikolojiyi, insan-müzik olgusu ve müziği ilgilendiren diğer tüm konular ile ilgilenen bir bilim dalı olarak ifade etmektedir.

Sosyal becerinin tanımına bakılacak olursa, bireyin başkaları ile başarılı şekilde etkileşimde bulunmasına yardımcı olan davranışlar şeklinde belirtilmektedir (Bacanlı,1999). Bu beceriler, bireylerin toplumda diğerleriyle olumlu etkileşim içerisinde olmasını sağlar (Önalın Akfırat, 2006). Bireylerin kazandığı tüm olumlu davranışlar, sosyal beceriler şeklinde ifade edilmektedir (Makar, 2016). Rivet ve Matson tarafından ise sosyal beceri, doğru iletişim kanalları ile sözlü veya sözsüz sorunlarla baş edebilme ve çevreye uyum sağlama becerisi olarak ifade edilmektedir (Akt. Bahadır, 2011). Sümer'e (2008) göre ise sosyal beceriler, kişilerin sosyal görevlerini yeterli düzeyde yerine getirebilmesini sağlayan yeteneklerdir. Tüm bu tanımlar sosyal becerilerin gözlenebilen ve gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içerdiğini, insanlar arası sağlıklı ilişkilerin kurulmasını sağlayan davranışlar olduğunu göstermektedir.

Sosyal beceri ile ilgili Ağbuğa (2016) tarafından yapılan tanıtımda ise insanlarla iyi ilişkiler içerisinde olma, bir işte başarılı olmak için gereken bilişsel ve duyuşsal davranışlar olduğu belirtilmektedir. Chadsey-Rusch sosyal becerileri;

- 1- Bireylerin içerisinde buldukları toplumun sosyal kurallarına bağlı oldukları, olumlu ya da nötr tepkilerle karşılaşmalarını sağlayan beceriler,
- 2- Öğrenilmiş davranışlar,
- 3- Amaca yönelik beceriler,
- 4- Duruma özgü olan ve sosyal ortamlara göre farklılaşan,
- 5- Gözlenebilen veya gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeler (Akt. Bahadır, 2011) olmak üzere beş başlık altında sıralamaktadır.

Alan yazında sosyal beceri hakkında yapılmış olan araştırmalar öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin yaş, sınıf, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim seviyesi ile mesleği, kardeş sayısı, sosyo-ekonomik düzey, akademik başarı gibi değişkenler (Erdoğan, 2002; Akkuş, 2005; Şad, 2007; Dermez, 2008; Coşkun, 2011; Yurdakavuştu, 2012; Duran, Çeliköz ve Topaloğlu, 2013; Durualp, 2014) bakımından ilişkili olduğunu göstermiştir. Özyeterlik (Balyan,2009), eğitsel oyun (Gülhan, 2012), benlik saygısı (Yiğit ve Yılmaz, 2011; Heyworth, 2013), öz kavramı düzeyi (Cerrahoğlu, 2002), ebeveynlerin sosyal kaygı durumları (Tosun Sümer, 2008), kişilik özellikleri (Şaşkın, 2010), medya okuryazarlığı (Aktı, 2011), işbirliğine dayalı öğrenme (Bahadır, 2011), ders başarıları (Keskin, 2007), spor yapan ve yapmayan çocukların sosyal beceri düzeyleri (Arslanoğlu, 2010; Çiriş, 2014) arasında ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal beceriler, kişilerin sosyal ortamlardaki davranışlarına yön veren gülümseme, etkileşim başlatabilme, problem çözme becerisini kullanabilme durumlarını kapsayan belirli yeteneklerdir (Howing ve diğ., 1990, akt. Tosun Sümer, 2008). Günlük hayatta kimi insanlar kendilerini yeteri kadar ifade edemedikleri veya başkalarını doğru bir şekilde anlayamadıklarından dolayı çeşitli sorunlar yaşayabilmektedirler. Bu sorunların üstesinden gelmek, etkili ve doğru kararlar almak zorunda kalmak bu kişileri zor durumda bırakabilmektedir. Çünkü sosyal yönü olan insanlar başkalarınca onaylanmak isterler. Dolayısıyla bu güçlüklerin üstesinden gelmek için ihtiyaç duyulan beceriler sosyal beceriler olarak ifade edilmektedir (Şahin, 2008).

Alan yazında sosyal beceri ile birçok değişken arasında ilişki olduğuna yönelik çalışma olmasına rağmen sosyal beceri ile müzik dersine ilişkin tutumu inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Oysaki sosyal becerinin birçok değişkenden etkilenmesi doğal olduğu gibi, müziğe ilişkin tutumlardan ve müzikle alakalı faaliyetlerden de etkilenmesi doğaldır.

Öğrenme ortamlarında yer alan öğrencilerin müziksel etkinlikler kapsamında grup çalışmalarında yer alması onların sosyalleşmelerine pozitif etki edebilir. Grupla birlikte yapılan şarkı söyleme etkinlikleri; sesi kullanma ve denetleme, uyum becerisi geliştirme, işbirliği yapma gibi beceriler kazandırabilecekken bireysel olarak enstrüman çalmak ise bireyin kendi kendini yönlendirebilme, doyum sağlayabilme ve ezgi-ritim duygusu geliştirme bakımından önemlidir (Bebek, 2007). 11-14 yaş aralığında bulunan çocukların yer aldığı sanatsal ve müziksel aktiviteler onların sosyal becerileri kazanması bakımından önem arz etmektedir. Bu yaş grubunda yer alan çocukların bir ilişkiyi başlatma ve sürdürme, grupla çalışma, saldırgan davranışlar ile başa çıkabilme, stres yönetimi ve problem çözme gibi yeteneklere sahip olması gerektiği belirtilmektedir (Akkök, 1999). Bu yeteneklerin kazanılması ve geliştirilmesi için de müziğin önemli bir rolünün olduğu düşünülmektedir.

Müzik eğitimi kapsamında yürütülen aktivitelere katılan bireyler kendini ifade etme, iletişim kurma ve grupla çalışma gibi becerileri elde etmenin yanı sıra saldırganlıkla başa çıkma ve stresten uzaklaşma gibi yetileri de kazanabilmektedir. Benzer şekilde bilişsel, duyuşsal ve devinışsel becerilere de katkı sağlaması beklenmektedir.

Bireyin kişisel gelişiminin dışında müzikal anlamda gelişim sürecinden de bahsedilebilir. Çocukların müziksel gelişimi çok boyutlu ve çok yönlü olarak bütünlük gösterir. Bu gelişim çocuklarda müziksel işitme, müziksel devinim, şarkı söyleme ve enstrüman çalma ile beğenme gibi davranışlarda bulduklarını göstermektedir (Uçan, Yıldız ve Bayraktar, 1999).

Müziksel gelişim dönemleri incelendiğinde 9 ile 12 yaş grubunun kritik öneme sahip olduğu görülmektedir. Bireysel farklılıkların ortaya çıkmaya başladığı bu dönemlerde yapılan müziksel aktivitelerde bu farklılıkların göz önünde bulundurulması önemli olmaktadır (Özdemir ve Yıldız, 2010).

Bu araştırmanın çalışma grubu olan 12-14 yaş arasındaki öğrenciler gelişimsel anlamda çocukluk döneminden ergenliğe geçişin başladığı dönemdedirler (Senemoğlu, 2013; Erkan, 2011). Kimi gelişim psikolojisini anlatan kaynaklarda (Santrock, 2011; Çelikkol, 2012; Kılıç, 2013) bu süreç “erinlik” veya “ön ergenlik” yani ergenlik döneminin başladığı an veya ergenlik dönemine hazırlık dönemi şeklinde ifade edilmektedir. Bu dönem bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimin yoğun şekilde değiştiği dönemlerdir.

12-14 yaş döneminde yer alan bireylerin fiziksel ve psiko-motor gelişim özellikleri göz önüne alındığında, bu dönemde hızlı fiziksel değişimlerin yaşandığı belirtilmektedir. El, kol, ayak ve bacaklarda fiziksel büyüme ve gelişmeler yaşanır. Boy ve ağırlıkta da benzer artışlar olur. Kaslar da hacimce artar (Senemoğlu 2013; Kılıç 2013). Bu büyümeye paralel bir

şekilde kas koordinasyonu ve beceri düzeyinde artış görülür. Bedensel açıdan oldukça enerjik olunan bu dönemde enerjinin belirli bir alan veya alanlara aktarılması gerekir (Yarımkaya, 2013). Bu dönemde bulunan çocukların içerisinde bulunduğu müziksel etkinlikler onların el ve göz koordinasyonu kazanması, sembolleri tanınması, ritim becerisi ile dikkat arttıran bir nitelik de taşır (Gün, Duru, Demirtaş 2016). Platon (M.Ö. 4.yy) da Cumhuriyet isimli eserinde, bireylerin beden gelişimlerini tamamlamaları için jimnastik yapmaya ve ruhlarının gelişmesi içinse müzik yapmaya muhtaç olduklarını ifade etmektedir (Erdem 2011). Dolayısıyla müziksel aktivitelerin bireylere hem fizyolojik hem de psikolojik olarak katkı sağladığı söylenebilir.

12-14 yaş grubu ise Piaget tarafından soyut işlemler dönemi olarak belirtilmektedir. Bu dönem içerisinde soyut öğeler ile işlem yapma, sistematik ve mantıksal düşünme, soyut düşünme, problem çözme becerileri ve çıkarımlarda bulunabilme gelişmektedir (Özbay, 2011). Bu dönemde yapılan müzik aktiviteleri öğrencilerin sayısal ve uzaysal zekâlarına katkı sağlamakta, soyut-somut kavramlar arasında ilişki kurma, problem çözme gibi becerilerini pozitif yönde etkilemektedir. Öğrencilerin bir konuda dikkatini toplaması, yaratıcı düşünebilmesi de müzikle mümkündür (Gün, Duru, Demirtaş 2016).

Müzik aktivitelerinde bulunan, müzik ile ilgilenen bireylerin, müzikle ilgilenmeyenlere oranla öğrenme açısından daha iyi durumda olması alan uzmanlarınca bu dönemin “müziksel güçlerin biçimlendirilmesi” olarak yorumlanmasını sağlamıştır.

12-13 yaş dönemlerine bakılacak olursa soyut düşünme yeteneğinin daha çok geliştiği, bilgiyi daha kolay ve hızlı bir şekilde işleyebildikleri aynı zamanda yaratıcı fikirler üretme yeteneğine sahip oldukları dönemdir (Oral, 2004). Bu alandaki araştırmalar müzikolojinin “Bilişsel Müzikoloji” olarak belirtilen dalıyla ilgilidir.

Leman bilişsel müzikolojii, müziğin beyinde hangi alanlar ile etkileşime girdiğini araştıran, müzik dinleme, hayal kurma, hafızada tutma gibi süreçlerin incelendiği alan olarak tanımlamaktadır (Akt: Özmenteş, 2006). Bu nedenle belirli dönemlere ait müzik tutumu ile becerilerin araştırılması “Bilişsel Müzikoloji” alanına katkı sağlayabilmektedir. Howard Gardner’ın öncülük ettiği çoklu zekâ kuramında yer alan alanlardan biri de müziksel-ritmik zekâdır. Bu zekâ alanının gelişmesinde müzik etkinliklerinin önemli rolü vardır.

Müziksel-ritmik zekâsı yüksek olan bireylerin, müzik kulağının geliştiği, daha güzel şarkı söyleyebildiği, müzik aleti çalma ve müzik dinleyerek çalışmayı tercih ettiği görülmüştür (Kılıç, 2013). Bu yeteneğe sahip bireylerin zamanında keşfedilip gerekli müzik eğitimini alması onların müziksel zekâlarının gelişimine katkı sağlayabilir. Nitekim Beethoven kritik dönemde keşfedilmiş ve müzik zekâsı yüksek bir örnektir. Henüz 12 yaşında

iken piyano parçası hazırlayabilmiş, 13 yaşına geldiğinde eşlikçi, 14 yaşına geldiğinde ise sarayda orgcu mertebesine getirilmiştir (Kılıç, 2013). Bu örnek müziksel zekânın kişinin gelişiminde ne kadar önemli bir rol oynadığını gösterirken aynı zamanda bu yeteneğin sergilenebilmesi bakımından 12-14 yaş arasındaki sürecin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Psiko-sosyal gelişim bakımından erinlik dönemine (12-14 yaş), bakılacak olursa Erikson'un psikososyal gelişim kuramında konu ile ilgili olarak "kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası" ifadesini kullanmaktadır (Ergene, 2011). Ergenler müziği, kendilerini göstermek, mesaj vermek, ortaya bir benlik koymak ve ne şekilde tanınmak istedikleri mesajını vermek maksadıyla kullanabilirler (Erdem 2011). Cross müziği, çocukların sosyalleşmesi amacıyla sosyal etkileşimlerinde bir araç olarak görmektedir (Akt. Özdemir ve Yıldız, 2010).

Bireyler müziği kendini ifade etme aracı olarak kullanabilmektedir. Kişilerin bir enstrüman çalması veya bir parçayı seslendirmesi kendi özelliklerinin farkına varmasını sağlayabilir. Müzik odaklı bir yaşam ile müziksel aktiviteler içerisinde bulunmanın özgüveni arttıracığı belirtilmektedir (Apaydınlı, 2012).

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları ve sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesiyle birlikte çocukların hem müzik dersine yönelik tutumları hem de sosyal beceri düzeyleri bazı değişkenlere (cinsiyet, yaşanılan yer, sınıf, okulda algılanan başarı, yaş, enstrüman çalıp çalmama, anne-babanın eğitim durumu, müzik kursu alıp almama) göre incelenmek istenmiştir.

1.1. Problem

Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeylerini ele alan bir çalışmanın olmaması kaynaklı aralarında ilişki olup olmadığı ve demografik verilerle değişkenlik gösterip göstermeyeceği incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır ve bu çerçevede aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları; cinsiyet, yaşanılan yer, sınıf, okulda algılanan başarı, yaş, enstrüman çalıp çalmama, anne-babanın eğitim durumu, müzik kursuna gidip gitmeme, değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri; cinsiyet, yaşanılan yer, sınıf, okulda algılanan başarı, yaş, enstrüman çalıp çalmama, anne-babanın eğitim durumu, müzik kursuna gidip gitmeme, değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Müzik dersine yönelik tutumla sosyal beceri düzeyinin karşılıklı ilişkisi ile alan yazında daha fazla çalışma yapılmasına katkı sağlayacağı ve müzik eğitiminde sadece akademik gelişim için değil toplumsal yönlerin gelişimi için de müzik dersinden faydalanılacağı düşünülmektedir. Bunun haricinde bu çalışma ile çocukların, müzik dersine ilişkin tutumları ve sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenlere (yaş, cinsiyet, sınıf, yaş, okulda algılanan başarı, anne ve babanın eğitim durumu, herhangi bir müzik enstrümanı çalıp çalmama ve müzik kursu alıp almama gibi) göre incelenmesi de yapılmış olacaktır. Bu amaçlarla yapılacak çalışma ile hem müzik dersine ilişkin tutum ile sosyal beceri arasındaki ilişkinin düzeyi ortaya konulmuş, hem de çocukların müzik dersine ilişkin tutumları ve sosyal beceri düzeylerini etkileyen faktörler belirlenmiş olacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma ortaokul öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Bu nedenle bu araştırma, 2020–2021 eğitim-öğretim yılı ikinci dönemde Ağrı il genelinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullar arasından sosyoekonomik düzeyi farklı üç ortaokulda öğrenim gören çocuklarla sınırlıdır. Bu araştırmanın sonuçlarının genellenebilirliği, araştırma grubunu oluşturan ortaokul öğrencileriyle, veri toplama araçları olarak kullanılan Müzik Dersine İlişkin İlişkin Tutum Ölçeği ve Sosyal Beceri Ölçeğinin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmada yer alan öğrencilerin ölçek maddelerini içten ve yansız cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Bu araştırmada yer verilen bazı temel kavramlar aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Tutum: Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal durum, veya olaya karşı bilgi, deneyim, duygu ve güdülerine (içsel yönelim) dayanarak örgütlediği duygusal, zihinsel ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu, 2010).

Sosyal Beceri: Sosyal beceri; bireyleri sosyal ortamlarda sağlıklı bir şekilde davranabilmelerini sağlayan gülümseme, etkileşimi başlatma, problem çözme becerilerini kullanabilmek gibi belirli yeteneklerdir (Howing ve diğ., 1990, Akt. Tosun Sümer, 2008).

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim

Eğitim kavramı hakkında birçok farklı bakış açısıyla tanımlar yapılmıştır. TDK tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük incelendiğinde şu tanım görülür:

“(TDK, 2005:605): (1) Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme, geliştirme ve eğitme işi, (2) Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye. “

“Eğitim bilimi ise: (1) Öğretim ve eğitimi kurallara bağlayan bilim kolu, pedagoji, (2) Öğretmenlik sanatı, uygulaması veya mesleği için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran bilim kolu, şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2005:605).”

Demirel ve Kaya içinse eğitim demek, kontrollü ve seçili bir çevrenin, daha incelikli olarak okulun müdahalesiyle beraber sosyal yeterlilik ve kişisel gelişmede ciddi oranda gelişmeye yardımcı olan bir süreçtir.

2.2. Sanat Eğitimi

Eğitimde bir yol olarak kullanılabilen sanat, büyük toplumların etkisiyle beraber içinde olduğumuz zamana kadar birçok şekilde yorumlanarak günümüze gelmiştir. Bazen genel anlamda eğitim için öncelik tanınan "sanat yoluyla eğitim" anlayışı, kimi zamanlardaysa sanatın öncelik verildiği "sanat için eğitim" düşünce yapısı hâkim olabilmektedir. Sanat eğitimi günümüz dünyasında daha çok beğeni ve estetik duygularını geliştirme, sanat kalitesi yüksek formlar üretmeyi amaçlamanın yanında, genellikle, özgün, çağdaş düşünceler oluşturmayı amaçlayan, üretici zihinsel faaliyetler süreci olarak görülmektedir. Sanat eğitimi günümüz dünyasında, ussal ve bilimsel temellere dayanmaktadır.

Sade ve yoğun bir ifadeyle sanat eğitimi, “bireye kendi yaşantısı yoluyla, amaçlı olarak, belirli sanatsal davranışlar kazandırma ya da bireyin sanatsal davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir” (Uçan, 1997: 30).

Genel eğitim tanımında da bulunması zorunlu olan "sanat eğitiminin amaçlarından biri görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektir; çünkü bireyin çevresini algılaması için öncelikle duygularının gelişmesi gerekmektedir" (San, 1985:17).

2.3. Müzik ve Müzik Eğitimi

Müzik, kişinin yaşamına derin bir bağla müdahil olan, farklı türlerde ritim ve seslerle harmanlanmış bir sistemden oluşan, estetik bileşenlere dayalı, insana ve topluma dokunan, yön veren, değiştiren ve olgunlaştırıp ilerlemesini sağlayan özelliklere sahip; eğitimsel bileşenler içeren, anlatım ve düş gücünü ileten, bir sanat kolu olarak tanımlanabilir (Uslu, 2009, s.4).

Başka bir tarife göreyse müzik, bireye içsel manada tesiri olan, bunun sonucunda tutum ve hareketlerdeki değişimde oldukça etkili öneme sahip bir araçtır. Nietzsche (1844-1900), müziğin genel olarak estetik önemi yüksek ve faydalı bir maksada hizmet ettiğine inanmıştır (Sena, 1972, s.93).

Uçan'a (1980) göre eğitim yolu olarak müzik, bireyin günlük yaşamı içinde, müzik ile ilgili çeşitli tutum ve istedik davranışlar edindirme veya insanın müzikle ilgili tutumlarında günlük yaşamı içinde istedik değişiklikler oluşturma sürecidir şeklinde tanımlamaktadır (Akt: Kocabaş, 2007).

Müzik eğitimindeki bu sürecin genel özellikleri müziksel işitme, müzikal okur-yazarlık, şarkı söyleyebilme, enstrümanla müzik icra edebilme, müzik dinleme, müzik üretebilme, müzikal duyarlılık düzeyini arttırma, müzik zevkini geliştirmeye birlikte bireyi ve toplumları giderek maddi ve manevi olarak güçlendirir, şekil verir ve yükseltir (Akt. Kocabaş, 2007, s.78).

Müziğe metafiziksel, tin/din /inançsal çerçeveye göre öne çıkmış isimlerin tanımlarına göre:

- “Müzik, görünmezliğin esinidir.” (Herder)
- “Müzik, sonsuzluğun anlatımıdır.” (Schelling)
- “Müzik, evrensel dengenin bir yansımasıdır.” (Khan)
- “Müzik, Tanrısal (ilahî) bir sanattır.” (Beethoven)
- “Müzik, gök ve toprak arasında bir uyumdur.” (Konfüçyüs)
- “Müzik, insanlığın ahlakını arındıran kutsal bir bilimdir.” (Dede Efendi)

Müziği dil yönüyle ele alanlara göreyse:

- “Müzik, Tanrının dilidir.” (Eflatun)
- “Müzik, evrensel bir dildir.” (Cottin)
- “Ezgi, (müzik) insan ruhunun dilidir.” (Weber)
- “Müzik, insan ruhunun anlayabileceği biricik dildir.” (Bennet)

- “Müzik, bütün sanatların ortak dilidir.” (Khan) (Uçan, 1996: 13)

Tolstoy için müzik “insanın bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra, başkalarının da duyabilmesi için sesler aracılığı ile onlara aktarmasıdır” olarak ifade edilmiştir.

Sun ise müziği “Başlıca iki ögesi ses ve ritim olan bir bütündür; ses ve ritimli anlatım sanatıdır.” olarak açıklamıştır.

Müzik eğitimi üçe ayrılmaktadır;

2.3.1. Genel Müzik Eğitimi

Genel olarak “bireysel öğretim” odaklı bir eğitimidir. Hangi boyut ve hangi biçimde yapılırsa yapılsın müzik öğretimi, temel anlamda düzenli, prensipli, planlı ve sistem sahibi olmayı gerektirmektedir. Bu yolla uygulanan müzik öğretimi genelde okullar ya da okul statüsüne sahip mekanlarda ya da bu gibi mekanlarda bu işi profesyonel olarak sergileyen, bu iş için eğitilmiş, yetiştirilmiş kişilerce, yani müzik öğretmenlerince yapılmaktadır veya yapılmayı gerekli kılmaktadır. (Say,1997:116).

2.3.2. Özengen Müzik Eğitimi

Müzikte ya da müzikte herhangi bir alanda amatör düzeyde, kabiliyeti olan ve isteğe sahip kişilere yönelik, canlı ve etkin bir müziksel katılım, müzikal haz ve doyum vermek ve bunu olabildiğince sürdürüp ilerletmek amaçlı ihtiyaç taşıyan müziksel tutumları sunmayı hedeflemektedir. Özengen müzik eğitimi, herkese mecburi bir eğitim değeri taşımamaktadır; aksine birey, kabiliyet, arzulama ve alaka duyma ile tesirli bir katılım için gerekli şans ve imkânları yakalamayı kendisi seçmelidir (Uçan,1997: 31,32).

2.3.3. Mesleki Müzik Eğitimi

Bir alan çerçevesinde müziğin tamamını, bir şubesini ya da branşını, o tüm, şube veya branşla ilgili bir mesleği sahiplenmiş olan, sahiplenmek isteyen, seçme girişiminde bulunan, seçme olasılığı barındıran veya öyle imaj çizen, müzik alanında belirli seviyede kabiliyetli insanlara yönelik olup, dalın, işin veya mesleğin gerektirdiği müzikal davranışları, donanımı ve birikimi sağlamayı hedeflemektedir. Müzikte sanatçılık eğitimi (seslendiricilik/yorumculuk eğitimi, besteleme eğitimi), müzik bilimciliği eğitimi müzik öğretmenlik eğitimi, müzik

teknolojisi eğitimi, mesleki müzik eğitiminin temel dallarını (kollarını) oluşturmaktadır (Uçan, 1997: 32).

Tüm bunların sonucu olarak müzik eğitimi bireyin güzellik anlayış duygularını, müzikal yaratıcılıklarını, his ve fikirlerini iletme yeteneklerini, müzik hazlarını ve müzikal farkındalıklarını ilerleten bir süreç şeklinde tanımlayabiliriz.

2.3.4. Cumhuriyet Sonrası Dönemden Günümüze Müzik Eğitime Bakış

Ülkemizde 1983 yılına kadar genel örgün müzik eğitim programı ilköğretim öncesinde, ilköğretimde, ortaöğretimde ve yükseköğretimin kademelerinde uygulanmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonraki ilk yıllarda, genel müzik eğitimi, tüm okul öncesi eğitim faaliyetlerinde, tüm ilköğretim (ilkokul-ortaokul) program içeriklerinde ve çoğalarak ortaöğretim (lise) birimleri program içeriklerinde yer edinmeye başlayıp giderek yaygınlaştırılması için emek harcanmıştır (Öztopalan, 2007: 13).

İlköğretim öncesi müzik eğitimi, yoğun olarak 1960'lı senelerin başlarından önem kazanmış ve 1970'li senelerden beri faydalı bir biçimde uygulanmaya başlanmıştır. Boğaziçi Üniversitesi tarafından yapılmış bir çalışmada "Türkiye'de Okulöncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Projesi (1979)", "X. Milli Eğitim Şurası belgesindeki "Anasınıfı Programları (1981)", Milli Eğitim Bakanlığınca meydana getirilmiş bir yarkurul desteğiyle üniversitelerin fikirleri alınarak oluşturulmuş "Türkiye'deki Güzel Sanatlar Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler (1983)" bu bahiste yapılmış emeklerin açık temsilleridir (Uçan,1997: 50,51).

İlköğretimde, 1948 senesine kadar kentlerde ilkokul programlarında yer edinmiş olan müzik dersi, 1948'den beri köy yeri enstitüleri programlarında da yer edinmeye başlamıştır. Öte taraftan, ilköğretim ikinci kademeyi içeren ortaokullardaysa müzik dersi, Cumhuriyet ilanıyla beraber zorunlu tutulan bir ders olmuştur. 1974 senesi ve sonrasında uygulanmaya başlayan ortaokul müzik dersi programında, zorunlu olmasının yanında Koro, Enstrüman ve Çalgı Toplulukları adı altında seçmeli ders olarak da yer almıştır. Ortaokullardaki müzik eğitimi, müzik öğretmenleri tarafından verilmektedir. Fakat, öğretmen sayısı yetersizliği sebebiyle bu durum, her zaman her okulda mümkün olmamıştır. 1981 – 1982 eğitim - öğretim yılında Talim ve Terbiye Başkanlığında başlatılan "Temel eğitimin Müzik Programını Hazırlama ve Geliştirme Çabaları" sürdürülmektedir. Ortaöğretimde "genel lise" programlarında müzik dersi, ilk olarak 1952 yılında eklenmiştir. 1952–1974 yılları arasında "zorunlu seçmeli" olarak verilen müzik dersi, 1974–1978 yıllarında "seçmeli ders", 1978 yılı sonrasında ise yeniden

“zorunlu seçmeli” ders haline dönüştürülmüştür. “Öğretmen lisesi” programı 1974 -1975 eğitim öğretim yılı itibarı ile birlikte uygulamaya koyulmuş ve müzik eğitimi bu programa göre “zorunlu” bir ders şeklinde düzenlenmiştir.

Cumhuriyet’in ilanından günümüze ilk altmış yıl içerisinde önceki ismiyle “erkek sanat enstitüsü”; yeni ismiyle “erkek meslek” veya “endüstri meslek lisesi”, “teknik lise” ve “ticaret lisesi” programlarında müzik dersine yer verilmemiştir (Uçan, 1997: 51).

4 Kasım 1981 tarihli ve 2547 sayılı Yüksek Öğrenim Kanunu 5. Maddesiyle yüksek öğrenim seviyesinde müzik derslerine de yer ayrılmıştır. 28 Mart 1983’de 2809 sayılı yasa ile müzik eğitimi alanında eğitim vermekte olan bütün yüksek öğrenim kuruluşları da üniversitelerin bünyesine dahil edilmiştir.

2.4. Tutum

Tutum, ilmi anlamda ilk olarak XIX. yüzyılda irdelenmiştir. Latin dili kökenli olarak "harekete hazır" anlamını taşımaktadır. (Arkonaç, 2001, s.158). Sosyal bilimlerde sıkça kullanılan kavramlarda olduğu gibi tutum kavramı ile ilgili olarak da kesin bir ortak görüşe varılmamıştır. Bu sonuçla tutum kavramı üzerine geleneksel olan tanımlamaların birçoğu tutumun ne olduğu hakkında az da olsa farklı bir kavramlaştırma barındırmakta ya da tutumun farklı tarafını ifade etmektedir. Bu bölümde tutumun farklı taraflarını kavramak ve bir tutum konseptini meydana getirmek için bu ifadeleri ciddiye almakta fayda görülmektedir (Tavşancıl, 2002, s.65).

Thurstone (1931) için tutum, “psikolojik bir objeye, yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesidir” olarak ifade edilmektedir (Thurstone, 1967, s.15).

Allport (1935) için tutum, “yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur.” (Allport, 1967, s.4). Bu ifadeye göre tutum, kişinin davranışlarını yönlendirici bir bileşen olarak değerlendirmektedir. Bu tanımlamalar ve izahlara bakarak, tutumlar hakkında aşağıda yer alan nitelikler sıralanabilir; (Tolan, İsen ve Batmaz, 1985, s.261).

1. Tutumlar doğuştan değildir, sonradan yaşanarak kişi edinir. Kişi toplumda bir birey olurken kültürel olarak elde eder. Başka bir deyişle, tutumlar hayat yoluyla kazanılır.

2. Tutumlar geçici değildirler , belirli bir zaman süreklilik gösterirler. Yani kişiler hayatlarının ben çağlarında eş fikre sahip olurlar.
3. Tutumlar, kişi ve nesne bağlantısında bir düzenlilik olmasını sağlar. Öğrenme süreci içerisinde basamak basamak şekillendiğinden, kişinin etrafını anlamlandırmasında da etkili olurlar.
4. Birey-nesne ilişkisinde, tutumların belirlemiş olduğu bir taraflılık meydana gelir. Kişi bir nesneye bağlı bir tutum meydana getirdikten sonra, ona tarafsız bakamaz.
5. Bir nesneye bağlı pozitif ya da negatif bir tutumun meydana gelmesi, sadece o objenin diğer nesnelere kıyaslanması ile olasıdır.
6. Bireysel tutumlar olduğu gibi toplumsal tutumlar da vardır. Toplumsal tutumlar, toplumsal değer, grup ve nesnelere yönelik tutumlardır.
7. Tutum bir reaksiyon yolu değil, bir reaksiyon verme meylidir. Diğer bir ifadeyle, tutumlar reaksiyon vermeye ilişkin bir eğilimdir.
8. Tutumlar pozitif ya da negatif davranımlara yol açabilir.

2.4.1. Tutumu Oluşturan Temel Öğeler

Yukarıda yer alan tanımlamalardan da anlaşıldığı gibi kişilerin davranışları; deneyimleriyle ve elde ettikleri bilgilerin bütünleşmesiyle meydana gelecektir. Bütünleşme belli değerlendirme süreçlerine bağlı olduğu için, bu deneyim ve bilgiler şekil değiştirdiğinde tutumun değişmesi de beklenebilir. Tutumlar, duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç bileşenden meydana gelmektedir ve bu bileşenler içerisinde çoğunlukla iç tutarlılık barındırdığı varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre kişinin bir konu ile ilgili bildiği şeyler o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa (bilişsel öge), kişi o konuda olumludur (duygusal öge). Bunu ifadeleriyle veya davranma stilleriyle (davranışsal öge) gösterir (İnceoğlu, 1993, s.15).

Tutumlar yalnızca bir hareket meyli ya da bir his değil, biliş-duygu-davranış eğilimi bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı,1999, s.103). Buna 3 ögeli tutum modeli adı verilmiştir.

2.4.1.1. Bilişsel Öge

Triandis bilişsel ögeyi, “Bireyin düşünce süreçlerinde kullandığı bir sınıflama olgusu” olarak ifade etmektedir. Buna, bilgilerin kümelenmesi de denebilir. Bu sınıflama işi de, kişilerin birbirleriyle açık bir şekilde farklı olan uyarılara karşı verdikleri reaksiyonlarda göstermiş oldukları istikrardan anlaşılır.

Örneklendirme ile, kişiler etrafi kirletmiş olanlara (kömür, duman, çöp, fabrikalardan gelen zehirli ya da zehirsiz atıklar, çevre gürültüsü gibi) neredeyse aynı tepkileri verirler (İnceoğlu, 1993, s.16).

Bütün bunlar ele alınca kişilerin kendi etraflarıyla olan temaslarında bilişler yöntemi kullandığı açıkça anlaşılmaktadır. Çevreden gelen türlü ikazları fark edebilmek amacıyla onları ilk olarak kümelendirip, daha sonra bu kümeleri kendi aralarında bağlantılamaktadırlar. (Baysal, 1981, s.14).

Bir tutumun bilişsel unsuru o tutuma karşı hissedilen inanç ve bilgilerden meydana gelmektedir. Tutum nesnelere, nesne, olay ve insan gibi bireylerin elde etmiş oldukları bilgileri simgelemektedir. Bilişsel unsur üzerine bilgi, bireyin bu içerik veya içerikler grubuyla bir deneyim kazanması sonucunda kazanılmaktadır. Kişinin öncelikle, herhangi bir uyarıcı veya uyarıcılar kümesinin olduğunu aracısız olarak (nesne ile karşılaşarak) ya da endirekt olarak (okuyarak, duyarak) algılaması zorunludur. Önceden de bahsedildiği gibi, gerçekliği konusunda bilgi sahibi olunmayan bir konuya karşı bir tutum oluşamaz. Tutum nesnesi üzerine, bilgiler ne kadar çok gerçeklere temellendirilirse o konu hakkındaki tutumlar da o kadar güçlü ve kalıcı olur. Tutum nesnesi hakkındaki bilgi ters yönde değişince tutum da değişir (Baysal, 1981, s.14, 15). Örnek verilirse internet ortamında izlemiş olduğumuz reklamlardan etkilenerek aşırı kaliteli ve uygun olduğunu düşündüğümüz bir ürünü kullandıktan sonra yeteri kadar kaliteye sahip olmadığını düşünürsek, o ürünle alakalı bilgimiz değişime uğrayabilir; bu sonuçla tutumun yoğunluk ve tarafı aynı şekilde kalmaz ve reklamın ateşleyici etkisi yok olur. Başka bir örnek vererek açıklarsak, herhangi bir kişinin bir politika partisi ile alakalı tutumunda, bu tutumundaki bilişsel unsur kişinin, bu partinin genel içeriği, genel görüşü ve alakalı bilgilerden; partinin devlet geleceği için faydası olup olmayacağı hakkındaki inanç öğelerinden oluşacaktır. Bireyin bu politika partisine dönük bilgisi ve inancı değişince doğal olarak tutumu da değişecektir.

Daha kısa şekilde özetlersek bilişsel unsur, bir inanç anlayışının onay görmesidir; diğer bir ifadeyle, tutum nesnelere bağlı inançlarımızı barındırmaktadır. Bir nesneye bağlı olumlu ya da olumsuz bir tutum var ise; o nesneye yönelik olumlu ya da olumsuz inanç da olacaktır (Atkinson, Atkinson ve Hilgard, 1992, s.721). Örnek verirsek, "Elmada birçok vitamin vardır" gibi.

2.4.1.2. Duygusal Öge

Tutumun kişiden kişiye farklılık gösterip gerçekliğiyle sınınamayan, zevk alma veya zevk almama durumunu oluşturur (Baysal, Tekarlan, 1996, s.254). Diğer bir ifadeyle, duygusal unsurlar olumlu veya olumsuz etkiler barındırmaktadır. Tutumlar, içerik çerçevesinde duygusal unsurları taşıma mertebesine göre değişmektedir. Etraf hakkındaki bilgileri kümelendirince, bu kümelerin sevdikleri ya da sevmedikleri durumlar ile, istenilen veya istenilmeyen hedeflerle beraber ilişki içinde bulundurulması açıktır. Bir nesne üzerine rölatif olarak devamlı bir histir. Tutum konusuna (objesine) olumlu veya olumsuz hisler beslemek geçmiş tecrübelerle göre gelişir. Bazı tutumlar us çerçevesinde açıklanamaz ve bu tarz tutumlar tamamıyla duygusal unsura sahiptirler (Morgan, 1995, s.363).

Tutumun duygusal unsurunda duygu ve değer kavramı arasındaki farklara değinmekte fayda vardır. Tutum genel manada ferdi olarak değerlendirilir. Değerlerin tanımına sosyolojik çerçevede bakınca değer, " bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen, onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatlerini yansıtan, genelleştirilmiş temel ahlaki ilke ve inançlardır" (Kızılcelik ve Erjen, 1992, s.443). Günümüz dünyasında yaşamakta olduğumuz toplumun tesiriyle birlikte bir değerler sistemi meydana gelmektedir, birbiriyle eş olayların toplum tarafından aynı şekilde anlam ifade etmesi beklendik bir durumdur. Değerler, ulaşılması gereken amaçları simgelemektedir (Baysal, 1981, s.22).

Yukarıdaki bilgiler neticesinde duygusal unsuru açıklarsak sevme, sevmeme, korkma, nefret etme, sevme benzeri duygular neticesinde hükme vardığımız tutumlar olarak nitelendirebiliriz. Örneklersek bir alanda aşırı kabiliyetli ya da genel olarak aşırı zeki kişiler ile arkadaş edinmekten hoşlanma, alkol ya da sigara kullanmaktan hoşlanmama, kedileri ya da köpekleri aşırı sevme benzeri durumlar duygusal unsuru ifade etmede yardımcı olur diyebiliriz.

2.4.1.3. Davranışsal Öge

Davranışsal öge, bireyin bir olayla alakalı uyaran kategorisindeki tutum objesine yönelik davranış şeklini yansıtmaktadır. Bu davranış şekilleri söylenen sözler ya da başka hareketlerden anlaşılabilir. Bu tarz hareketler kişinin rutinleri, normları ve bahsedilen tutum nesnesiyle aracısız olarak ilişki halinde bulunmayan tutumlarının da etkisindedir. Bunun sonucunda , davranışsal ögeden bahsedecek olursak öncelikli olarak iki farklı davranışı yani duygusal ve normatif davranışları birbirinden ayırmamız gerekmektedir. Duygu esaslı davranışlar, tutum objesinin sevmeye ya da sevmeme durumuna bağlı kurulması sonucunda meydana gelmektedir. Normatif davranışlar , iyi olarak değerlendirilecek davranışın nasıl olması gerektiği konusundaki inançlar üzerine kurulu davranış türüdür. Bu normlar küçük topluluklar ya da alt kültürlerin birey davranışı üzerindeki etkisidir. Bireyin içerisinde olduğu toplum ya da alt kültürde, bir davranış iyi olarak nitelendiriliyorsa, insan bu davranıştan hoşlanmasa bile sergiler (İnceoğlu, 1993, s.18).

Greenwald ve Pratkan (1989) için tutum “bireylerin farkında oldukları bir obje ile ilgili değerlendirmelerini içerir”, Rempel ile Zanna (1988) için ise, “tutumlar bir objenin pozitif veya negatif değerlendirilmesidir.” olarak ifade edilmiştir. Yalnızca bir tutum elemanı üstünde durdukları için bu tip ifadeler tek kapsamlı tanımlar da denilmektedir. Bu biçimde bir sınırlama getirildiğinde bu modeli destekleyen araştırmacılar tutumu, inançlardan, davranışsal gayeden veya açık bir davranış biçiminden ayırmaktadırlar (Arkonaç, 2001, s.159).

Yalnız hem tutum hakkındaki ifadeler hem de diğer ifadeler tutumların üç bileşenden (duygusal, bilişsel, davranışsal) oluşan psikolojik parametreler şeklinde değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Bahsedilen tutumun üç bileşeni birbirleriyle bağlantılıdır ve bileşenlerin birinde meydana gelen bir pozitif veya negatif farklılık, tutarlılığın değişmemesi için, öteki unsurlar ile zincirleme bir değişikliğe sebebiyet vermektedir. Diğer bir ifadeyle, bireyin tutumun öğelerinden birine yönelik olumlu ya da olumsuz durumu değişirse o objeye ilişkin bilişsel ya da davranışsal ögesini de sıfırdan hazırlamaktadırlar. (İnceoğlu, 1993, s.19).

Tutumun davranış ögesi bireyin duygu ve fikirlerine uyan bir şekilde hareket meydana getirme eğilimini içerir. Yukarıda ifade edildiği gibi bireyler devamlı duygu ve fikirlerine uyumlu bir şekilde davranış göstermez veya gösteremezler. Psikologların kimileri bir tutumdaki davranış unsurunun duyusal ögeye tesir ettiği görüşünü desteklemektedirler. Tutumlar ile ilgili olarak 1940 ve 1950 yıllarında yapılan araştırmalar tutumun öğelerinin

çoğunlukla tutarlı olduklarını ispat etmişlerdir. Daha çok, güçlü ve yerleşmiş tutumlar bu tutarlılığı belirgin bir şekilde göstermektedir. Kimi zamanlar öğelerin tutarsız olduğu görülebilir. Tutumun öğelerinden bazılarının uyuşmaması halinde genelde bilişsel öge ile duygusal ögenin zıtlık barındırmasından meydana geldiğini görebiliriz. Yani zararlı olduğu konusunda fikir sahibi olduğumuz bir şeyi yapmak gibi. Tüm bunlar neticesinde Kağıtçıbaşı'nın (1999) da belirttiği üzere “Bir eğilimin tutum olarak değerlendirilebilmesi için asgari şart, bir zihinsel değerlendirmedir. Ancak kişilerin zaman içinde geliştirdiği yerleşik tutumların çoğu duygusal ve davranışa yönelik öğeleri de içerir” (Kağıtçıbaşı, 1999, s.106).

2.5. Tutum Kuramları

Geçmişten günümüz dünyasına kadar insanların tutumunun ne şekilde oluştuğunu ve ne şekilde değiştiği konusuna yönelik çeşitli teoriler öne sürülmüştür. Tutumlara, özellikle tutumların değişmesi problemine yönelik yapılmış bazı araştırmalar sonucunda kuramsal yaklaşımlarda dört değişik neticeye ulaşılmıştır. Bu sonuçlar “sosyal yargı”, “öğrenme”, “tutarlılık ya da denge” içinde barındıran bilişsel kuramlar ve “işlevsel” kuramlardır (Kağıtçıbaşı 1999, s.146).

2.6. Müzik Dersine İlişkin Tutum

Eflatun'un da belirttiği gibi müziğin yeri ve önemi onu medeniyet mertebesine yükselten önemli bir eğitim vasıtası haline gelmesini sağlamıştır (Edmann, 1977). Müziğin etkili bir eğitim yolu olabilmesi adına bireylere kasıtlı kültürlenme olarak ifade edilen eğitim süreci içerisinde istendik tutum, davranış ve bilgi katması gerekir. Tutumlar duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olarak üç unsurdan oluşur. Bu tutumlar kişilerin neye yaklaşması, neyden uzak durması gerektiğini, diğer insanlardan beklentilerini, dünya vizyonlarını, diğer kişilerin birbirleriyle benzerlik ve farklılıklarını ayırt etmeyi, vizyonlarını ve değer yargılarını, başkalarına karşı hipotezlerini içeren duygu ve düşünceleri içerisinde barındırır (Tolan ve ark., 1985).

Tutumlarla alakalı olarak yapılmış çalışmalara göre tutumlar erken çağlarda edinilmektedir. Edinilen bu tutumlar oldukça önemli yaşantı ve tecrübeler olmadıkça kolaylıkla değişmezler. Tutumları oluşum ve gelişim çerçevesinde incelediğimizde 12-30 yaş aralığı ehemmiyetli bir aralıktır. Bu yaş aralığının 12-21 arasındaki dönem ergenlik, 22-30 yaş aralığındaki bölüme de ilk yetişkinlik dönemi denir(Kocabaş, 1997).

1930'lu seneler içerisinde başlatılmış olan müzik alanında yapılmış tutum araştırma çalışmaları aynı devirlerde başlamış sosyal ve psikolojik alanlarda ki araştırma çalışmalarıyla aynı dönem dilimine rastlamaktadır. Yapılmış olan araştırmalar müziğe yönelik tutumlarla öğrencilerdeki birtakım parametreler arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonucu hem yöntem hem de bulgular açısından günümüzde mevcut olan araştırmalara kaynaklık etme vazifesi görmektedir. (Öztopalan,2007, s.33).

Günümüzde modern eğitimin ilköğretim basamağında müzik eğitim ve öğretimi daha çok öğrenci merkezli bir eğitim modelidir ya da o şekilde olmayı gerektirmektedir. Bu durum ilköğretim sürecinde müzik eğitim ve öğretiminde, öğrenci özekli bir eğitim konsept ve yaklaşımında bulunmamız gerektiğini açık etmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulunca , genel müzik eğitimi alabilen çocuklar, bu alanda başarıyı kazanmasında müzik dersine yönelik alaka durumları oldukça önem arz etmektedir. Eğer öğrenciler müzik dersine karşı pozitif bir tutum sergileyip ve gerek duydukları sorulara cevap bulabilecekleri bir eğitim-öğretim sunulması durumunda, genel müzik eğitimi hedeflenen başarı mertebesine ulaşacaktır. O halde çocukların duygu ve düşünceleriyle müzik dersine karşı genel bakış aktarılması, gelişme döneminde ve tutumların şekillendiği bir zamanda olan ilköğretim çocuklarının müzik dersine yönelik olumlu ya da olumsuz tutumlarının ne açıdan geliştiğinin saptanması gerekli olmaktadır (Nacakçı, 2006).

2.7. Müzik Dersine Yönelik Tutuma İlişkin Araştırmalar

Araştırmanın içeriğine bağlı kalınarak yapılmış literatür taramasında Türkiye’de farklı dönemlerde öğrencilerin müzik dersine yönelik türlü basamaklarda gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar irdelenmiş ve aşağıda özet şeklinde sunulmuştur.

Umuzdaş ve Kızıklı'nın (2018) ilköğretim 6, 7 ve 8. Sınıflarında eğitim gören 105'ini kızların oluşturduğu ve 120'sini erkeklerin oluşturduğu toplam 225 çocuk ile yapmış oldukları bir araştırma çalışmasında ilköğretim çocuklarının müzik dersine yönelik tutumlarının tayin edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmacılar, çocukların genel olarak müzik dersine yönelik tutumlarının pozitif olduğunu, müzik dersine önem verdikleri ve hayli alakalı olduklarını belirlemişlerdir. Çalışmanın neticelerinden birinin de çocukların müzik dersinde eğlenceli vakit geçirmeyi ve dinlenme fırsatı yakalamayı bekledikleri tarzında olup bu durumun derse olan ilginin yükseltilmesinde yol olarak kullanılabileceği fakat her adımda çocukların konu hakkında bilgilendirilmesi noktasında bir ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir.

Güven (2017), 12-14 yaş aralığında 424'ünü kızların oluşturduğu ve 379'unu erkeklerin oluşturduğu toplamda 803 çocukla müziğe ilişkin tutum ile sosyal becerileri arasındaki ilişkilerine baktığı çalışmada şu neticelere ulaşmıştır. Çocukların müziğe ilişkin tutumları ile sosyal becerileri arasında olumlu(pozitif yönde) bir bağlantı vardır. Müziğe ilişkin pozitif tutum arttıkça çocukların sosyal beceri seviyeleri de yükselmektedir. Kız çocukların müziğe ilişkin tutumları erkeklerden daha olumludur. Çocukların yaşlarıyla müziğe ilişkin tutumları arasında olumsuz bir bağ vardır. Çocuklar büyüdükçe, müziğe ilişkin pozitif tutum seviyeleri düşmektedir. Akademik başarı seviyesi güçlü olan çocukları müziğe ilişkin tutumları daha büyüktür. Bir müzik çalgısı çalabilen çocukların müziğe ilişkin tutumları daha pozitifdir. Ve son olarak, bir müzik kursunda eğitim görmüş çocukların müziğe ilişkin tutumları daha pozitifdir.

Umuzdaş ve Umuzdaş'ın (2015) 497 ortaokulda okuyan öğrenci ile yaptığı ve 8. Sınıf çocuklarının müzik dersine ilişkin tutumlarının bazı demografik parametreleri açısından incelendiği araştırmanın sonucunda, çocukların genel olarak müzik dersine karşı tutumlarının olumlu olduğunu fark etmişlerdir. Demografik parametrelere göre yapmış oldukları kıyaslama analizlerinde ise cinsiyet, babanın eğitim düzeyi, ailenin maddi kazancı ve özel müzik eğitimi almalarına göre tutumlarında farklılık olmadığını, lakin annenin eğitim düzeyinin mana taşıyan bir farklılığa neden olduğu bulunmuştur.

Levent ve Umuzdaş (2013) Antalya'da bir ilçede 94 çocuk ile yarı deneysel yöntemle yapmış oldukları, öğretmenin icra ettiği enstrümana göre çocukların müzik dersine ilişkin tutumlarının değişip değişmediğine yönelik çalışmada, enstrümanın çocukların tutumu üzerinde tesiri olduğu görülmüştür. Üç enstrüman kategorisinin çocukların müzik dersine yönelik tutumlarında farklılık irdelenmiş ve flüt kategorisi ile elektronik org kategorisinin öğrencilerin tutumlarını keman kategorisine göre daha olumlu etkilediği bulunmuştur.

Özmenteş'in (2012) ilköğretim çocuklarının evde bulunan müzik ortamı ile müzik dersine yönelik tutumlarını incelemiştir. 10-15 yaş aralığında, 109'unu kızların ve 151'ini erkeklerin oluşturduğu toplam 246 ilköğretim çocuğu ile yapılmış olan çalışmanın sonucunda kız çocukların müzik dersine yönelik tutumlarının erkek çocuklarıkinden daha pozitif olduğu, çocukların yaşları arttıkça (4. Sınıftan 8. Sınıfa doğru) müzik dersine yönelik tutum puanlarının azaldığı, anne-babanın eğitim düzeyinin anlamlı bir değişikliğe neden olmadığı lakin evdeki müzik ortamının (müzik yapmanın-üretmenin; beraber şarkı söyleme, müzik

dinleme gibi) müzik dersine yönelik olumlu tutum arasında ise olumlu bir bağ olduğu görülmüştür.

Saruhan ve Deniz'in (2011) 168'ini kızların oluşturduğu ve 222'sini erkeklerin oluşturduğu ortaokul çocuklarının müzik dersine yönelik tutumlarını türlü değişkenler çerçevesinde inceledikleri araştırmanın neticesinde, kız çocukların erkek çocuklardan, devlet okullarında eğitim gören çocukların özel okullarda eğitim gören çocuklardan ve özel müzik eğitimi alan çocukların özel ders görmeyen çocuklardan daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Kocaarslan (2009), genel müzik eğitimi gören ilköğretim çocuklarının müzik dersine karşı tutumlarını inceleyen araştırma çalışmasında, müzikal güdüsünün yüksek çocukların müzik dersine karşı tutumlarının daha pozitif olduğunu, aile maddi gelirleri daha iyi olan çocukların, fiziki ve sosyal imkanları daha iyi olan (müzik yapma odası olan, eşlik çalgılarının mevcut olması vb.) okullardaki çocukların müzik dersine karşı tutumlarının daha pozitif olduğunu bulmuştur.

6, 7 ve 8. Sınıf özel ve devlet kurumlarında eğitim alan öğrencilerin müzik dersine karşı tutumları ile akademik düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen Öztöpalan (2007), devlet kurumlarında eğitim gören çocukların, kız çocuklarının, ailesinde müzikle uğraşan kişi(ler) olan çocukların, müzikal aktivitelere katılan çocukların, bir çalgı çalan çocukların, akademik başarı düzeyi fazla olan çocukların müzik dersine karşı tutumlarının daha pozitif olduğunu bulmuştur.

Kaya'nın (2010) ilköğretim 8. Sınıf kademesinde eğitim alan çocukların müzik dersi ile alakalı türlü parametreler çerçevesinde değerlendirildiği çalışmasında, çocukların müzik dersine dönük görüşleri tetkik edildiğinde; çocukların müzik dersini lüzumlu ve eğlence içeren bir ders gibi gördüğü, bununla beraber müzik dersinin haftada tek ders saati olmasının kâfi olduğu ortaya çıkmıştır. Çocukların eğitim aldığı derslerin önem düzeyine göre sıralanması araştırma çalışmasında ise, çocukların müzik dersini başka derslere kıyasla en az öneme sahip ders niteliğinde gördüğü ortaya çıkmıştır. Çocukların ders dışında müzik aktivitelere katılma durumları göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin genellikle müzik dersinde çalınan müzik çalgısı dışında herhangi bir enstrüman çalmadığı, okuldaki müzik dersi dışında herhangi bir müzik eğitimi almadığı ortaya çıkmıştır. Müzik dersine karşı bakış açıları cinsiyet parametresine göre ele alındığında, kızların erkeklere oranla müzik dersi ile alakalı daha pozitif görüşlere sahip olduğu, müzik derslerinde daha aktif olduğu ve ders dışında müzik aktivitelere katılma düzeyinin daha çok olduğu ortaya çıkmıştır.

İnceel'in (2011) ilköğretime eğitimlerini sürdüren çocukların müzik dersine karşı tutumları ile Türkçe ve müzik dersleri akademik düzeyleri arasındaki ilişkinin tetkik edildiği çalışmada, müzik dersine karşı tutumun cinsiyetle farklılık gösterdiği görülmüştür. Kızların puanlarının erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Müzik dersine ilişkin tutumun, ailenin ekonomik durumu değişkenine göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Müzik dersine ilişkin tutumun, okulda bir müzik odasının bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Devlet okulunda okuyanların puanlarının, özel okulda okuyanların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Müzik dersine karşı tutumun, öğrencinin çalgıya sahip olma durumuna göre ise, anlamlı bir değişiklik göstermediği saptanmıştır. Müzik dersine karşı tutumun, okul dışında müzikle vakit geçirme durumu parametresine göre, okul dışında müziğe vakit ayıranların puanı, vakit ayırmayanların puanlarına göre anlamlı ölçüde yüksek olduğu saptanmıştır.

Uluocak ve Tufan'ın (2011), ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumlarının farklı parametreler çerçevesinden tetkik edildiği çalışma toplamda 177 6.sınıf öğrencisiyle yürütülmüştür. Araştırmanın neticesinde ilköğretim 6. sınıfa giden çocukların müzik dersine karşı pozitif bir tutum içinde oldukları, öğrencilerin müzik dersini gereksiz ve can sıkıcı bir ders gibi algılamadıkları, derse şevk ve arzuyla katıldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin velilerinin eğitim düzeylerinin ve anne-babalarının işlerinin, öğrencilerin müzik dersine karşı tutumları üzerinde anlamlı bir tesir oluşturmadığı ortaya çıkmıştır. Cinsiyet parametresine göre yapılan kıyaslamalarda, kız öğrencilerin müzik dersine karşı tutumlarının, erkeklere oranla daha pozitif olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin ebeveynlerinde veya çevrelerinde bulunan kişilerin bir enstrüman çalıp çalmama durumlarına göre müziğe ilişkin tutumlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak blok flüt haricinde bir çalgı çaldığını belirten çocukların, çalgı çalmadığını söyleyenlere göre müzik dersine yönelik tutumlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın diğer bir bulgusuna göre de, çocukların bir müzik kursunda eğitim görüp görmeme durumlarına göre müzik dersine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık görülmediği saptanmıştır.

Babacan, Babacan ve Pirgon'un (2011) ilköğretim ikinci kademeye giden çocukların müzik dersine karşı tutumlarını ele aldıkları çalışmada, öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının cinsiyet parametrelerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Erkek öğrencilerin müzik dersine karşı tutumlarının kız öğrencilerden daha fazla olduğu saptanmıştır. Sınıf düzeyinin ise müzik dersine karşı tutumda anlamlı bir etki oluşturmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyi çerçevesinde müzik dersine karşı

tutumlarında, eğitim düzeyi fazla olan ailelerin çocuklarının yararına anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik düzey parametresine göre de müzik dersine karşı tutumda değişiklik gözlenmiştir. Yüksek sosyo-ekonomik derecede olan ailelerin çocuklarının müzik dersine karşı tutumlarının diğerlerinden daha fazla olduğu görülmüştür.

Saruhan ve Deniz'in (2011) temel eğitimde ikinci kademe çocuklarının müzik dersine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmalarında, öğrencilerin müzik dersine karşı tutumlarının eğitimlerini sürdürdükleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Devlet okulunda eğitim gören çocukların müzik dersine karşı tutumlarının, özel okulda eğitim gören çocuklardan daha pozitif olduğu görülmüştür. Cinsiyet faktörüne göre yapılan kıyaslamalarda ise kız öğrencilerin müzik dersine karşı tutumlarının, erkek öğrencilerden daha pozitif olduğu saptanmıştır. Araştırmada çocukların müzik dersine karşı tutumlarının, okul hayatı dışında minimum bir yıl özel müzik eğitimi görüp görmemelerine göre anlamlı bir değişiklik gösterdiği de belirlenmiştir. Bu konuda elde edilmiş bulguyla okul dışında minimum bir yıl özel müzik eğitimi görenlerin müzik tutumlarının, görmeyenlere göre daha pozitif olduğu belirlenmiştir.

Wanjala'nın (2011) "Müziğe Yönelik Tutum ve Başarı Arasındaki İlişki" adlı çalışması ilkokullarda müziğe karşı tutum ve başarı içeriğine odaklanmıştır. Araştırma Kanduyi Division, Bungoma Distict civarında bulunan 129 ilkokul arasından random(rastgele) yöntemiyle seçilen dört ilkokuldaki toplamda 163 çocuk üzerinde yürütülmüştür. Çocuklara müzik üzerine duygu ve düşünceleri sorulmuş ve yanıtlarını Likert tipi tutum ölçeğine yazmaları istenmiştir. Müziğe ilişkin tutumlar üzerine sorular içeren ölçek; "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Emin Değilim", "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" biçiminde beş alternatiften oluşmaktadır. Araştırmadan çıkan bulgular neticesinde müziğe ilişkin tutum ve başarı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki vardır. Çocukların %84'ü okulda korolara ve geleneksel danslara girmelerinin onların müzik öğrenmelerini kolaylaştırdığını belirtmişlerdir.

Özmenteş'in (2012) çalışmasında öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumu ile demografik değişkenleri incelenmiş ve kızların puan ortalaması erkeklere nispeten daha yüksek olduğu görülmüştür. 8. Sınıf öğrencilerinin puan ortalaması alt sınıflara göre daha düşük bulunmuştur. Ayrıca yaş, anne-baba eğitim durumu ve devam edilen okul puan ortalamasının anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Umuzdaş (2012) çalışmasında müzik dersine yönelik ortaokul öğrencilerine yönelik bir ölçek geliştirmiştir. Ölçeğin Kaiser-Meyer Olkin değeri 0.94, iç tutarlık katsayısı (Cronbach alpha) ise 0.90 bulunmuştur. Ölçeğin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu bulunmuştur.

Koca'nın (2013) çalışmasında müzik dersine yönelik tutumları belirlediği çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin ebeveyn eğitim durumu ve alan türleri arasında anlamlı farklılık saptanmış olup cinsiyete göre önemli bir fark bulunmamıştır.

Umuzdaş ve Umuzdaş'ın (2015) çalışmasında 8. Sınıf öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarına bakılmış ve özel müzik dersi alanların ve annesinin öğrenim düzeyi yüksek olanların puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca cinsiyete ve baba öğrenim durumuna göre farkın önemli olmadığı bulunmuştur.

Afacan ve Özgür'ün (2016) çalışmasında müzik dersine ilişkin tutumları incelenmiş ve kızların erkeklere göre, 6. Sınıf öğrencilerinin üst sınıflara göre, müzikle ilgilenen bireylerin ilgilenmeyenlere göre, müzikle ilgili etkinliklere katılan öğrencilerin katılmayanlara göre tutum puanı ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Aslantaş'ın (2016) çalışmasında müzik dersine ilişkin tutumları ve bu tutumları etkileyen değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda kızların erkeklere göre tutumu daha yüksek olduğu saptanmıştır. 8. sınıf öğrencilerinin tutum puan ortalaması alt sınıflara göre daha düşük bulunmuştur.

Kılıç'ın (2016) ortaöğretim öğrencileriyle yaptığı çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmış olup öğrencilerin müziğe ilişkin duygu ve düşünceleri tasnif edilmiştir.

Kabataş'ın (2017) 8. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada müzik dersine yönelik tutum incelenmiş ve erkeklerin kızlara nispeten puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca kızlar erkeklere nispeten müzik dersin hayatlarıyla ilişkilendirme düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yukarıda özetlenen araştırmalarla ilgili olarak genel bir değerlendirme yapılacak olursa; müziğe ilişkin tutum ve görüşlerle ilgili yapılan araştırmalar ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı değişkenlere göre incelenmesine yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir.

2.1. Sosyal Beceri

Bu çalışmanın merkezinde bulunan ‘‘Sosyal Beceri’’ kavramı ile alakalı araştırmalar, özellikle son yıllarda ülkemizde sayıca artmıştır. Sosyal beceri çalışmalarından kazanılan bazı dikkate değer sosyal beceri tanımları ise şoyledir;

Kocayrk’e (2000, s. 10) göre sosyal beceriler; kişinin toplumsal yaşamda huzurlu olma durumu ve düzenli bir hayat sürdürebilmesi amacıyla öğrenmesi gereken toplumsal davranışlar bütünüdür. Bunun yanında toplum da kk yaşlardan beri bireyin toplum içinde uyumsuz olmamasını, sosyalleşmesini bekler.

Yüksel’e göre (1997, s. 9) ise sosyal beceri; başka insanlardan olumlu geri dönütler getirecek ve olumsuz geri dönütlerin gelmesini önleyecek, başka insanlarla etkileşimi mümkün kılan, sosyal çerçevede kabul edilebilir, çevrede tesir bırakan, hedefe doğru, sosyal içerik durumuna göre değişen, hem belli gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal unsurlar barındıran ve öğrenilebilir davranışlardır. Mevcut olan bu davranışlar sosyal bilgiyi alma, tahlil etme, algılama ve uygun tepkiyle buluşturmayı kapsar.

Tagay, Baydan ve Voltan Acar’a göre (2010, s. 20); Sosyal bir varlık olan insan diğer insanlarla beraber yaşamak durumunu taşımaktadır. Birlikte yaşamanın en esas gerekliliği; etkili iletişim kurabilme yeteneğidir. Birlikte yaşayabilmek amacıyla toplumun gerektirdiği sosyal çevrede kabul edilebilir olan davranışlar sergilemek de zorunlu hale gelmektedir. İlkretim dönemi, çocukların kişisel ve sosyal gelişimlerinin en önemli olduğu dönemdir. Öğrencilerin akademik gelişimleriyle birlikte sosyal ve duygusal gelişimleri de desteklenmelidir.

Sosyal beceri kavramı hakkında yapılmış tanımlar esasen, sosyal becerinin toplum tarafından kabulün bir gereği olan iyi davranışları sergileme yeteneğine sahip olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca benzer araştırmalara bakıldığında, sosyal becerinin, öğrenilebilir bir kavram olduğu, kişinin içerisinde bulunduğu toplumca bireye öğretildiği, toplum yaşantısında iletişim için vazgeçilmez olduğu ve okul gibi kurumların sosyal beceri gelişiminde büyük etki gösterdiği sonucuna ulaşabiliriz.

Fizyolojik kabiliyetler, tüm algısal işlem yapabilme durumunu , otonom sistemleri ve kontrol edebilmeyi kapsar. Fizyolojik aktiviteleri düzene oturtabilme , bireyin sosyal beceri olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini ayırt etmede etkili olabilir. Bilişsel yetenekler, bir görevi yerine getirebilme sürecinde, gelen uyarıcı bilgilerinin davranışsal programlara

dönüştürülmesini içerir. Motor becerileri ise bireyler arası temasta önemli rol üstlenen, sözel ve sözel olmayan davranışları kapsamaktadır. (Akt; Erdoğan, 2002, s. 18-19).

Toplumsal kabulde ve kişiler arası etkileşimde gerekli olan sosyal yeteneklerin, herhangi bir okul kurumunda eğitim gören öğrenciler için ve özellikle okul uyumunun çok önemli olduğu ergenlik çağındaki öğrenciler için oldukça önem arz ettiği söylenebilir. Bu konuya Greasham (1990) şöyle değinmiştir: Birey sosyal beceriye sahip olmada çeşitli avantajlar edinecektir. Bunlardan bazıları; (a) yaşlılarının kabulü, (b) önemli otoritelerin değerlendirmesi, (c) akademik başarı düzeyi, (d) benlik kavramı ve (e) okula gösterdiği uyumdur. Sağlıklı ilişkilerin kurulmamış olması bireylerde anlaşılma hissi ve yalnızlık gibi duygulara hatta daha derin duygusal problemlere yol açmaktadır (Akt: Yüksel, 1997, s. 22-23).

Ergenlik ve ergenlik öncesi dönemlerde sosyal becerilere yönelik çalışmalar bireyin yetişkinlik çağına daha az ruhsal problemle geçişini kolaylaştırabilir.

Sosyal becerinin özelliklerinden bahsedecek olursak:

Kocayürük'ün (2000, s. 12) aktardığına göre; Michelson, Sugai, Wood ve Kazdin (1983) sosyal becerinin genel niteliklerini altı esas özellik altında toplamıştır. Sosyal beceriler:

1. Bir öğrenme sürecinde kazanılır.
2. Sözel ve sözel olmayan davranışları içerir.
3. Etkili olması için, etkileşimin hedefe uygun olması gerekir.
4. Sosyal çevreden gelen pekiştireçlerle beraber en üst düzeye ulaşır.
5. Doğası gereği etkileşim vardır.
6. Cinsiyet, yaş, statü gibi faktörlerden etkilenir.

Çadır'ın (2008, s. 20) ilettiği bilgilere göre ise; Çetin ve arkadaşları (2002), sosyal becerilerin özelliklerini şu şekilde sınıflandırmışlardır:

1. Sosyal beceriler, öncelikle öğrenme yöntemiyle kazanılır.
2. Sosyal beceriler, belirli sözel ve sözsüz davranışlardan meydana gelir.
3. Sosyal beceriler, uygun tepkileri ve örnek alınan davranışlardan oluşur.
4. Sosyal beceriler, sosyal çevreden gelen pozitif tepkilerin çoğalmasını sağlayarak, var olan sosyal becerilerin gelişme göstermesine olanak tanır.

5. Sosyal beceriler, çevrenin sahip olduğu mevcut durumlardan da etkilenir.
6. Sosyal becerilerdeki yetersizlikler fark edilebilir ve bu durum için çeşitli eğitim programları hazırlanabilir.

Sosyal becerinin sahip olduğu özellikler ve tanımları incelendiğinde en önemli özelliklerin sosyal becerinin öğrenilebilir, geliştirilebilir olması ve çevresel faktörlerden etkilenmesidir. Bu durumdan yola çıkarak, toplumsal yaşayışın temellerinin atıldığı ve belli bir süre geliştirildiği eğitim kurumlarında öğrencinin sosyal becerilerinin etkilenebileceği, gelişebileceği ve değişebileceği söylenebilir. Sosyal beceri özelliklerindeki en büyük fark ise sosyal becerilerdeki yetersizliklerin saptanabilir olmasıdır. Bu yetersizliklerin giderilmesi ile ilgili çalışmalar psikolojik rahatsızlıkların tedavisi ve engelli bireylerin eğitimi açısından da oldukça önemlidir. Bu konuya dikkat çeken;

Trower'a (1987, s. 663) göre, düşüncede sosyal beceri eğitimi basittir. Bireyin biyolojik sınırları içinde doğrudan tecrübeleri veya örnekler yoluyla öğrenilebilir. Beceriler öğrenildikçe, bunlardan yoksun olanlara öğretilirler diyen Trower (1987) sosyal beceri eğitimini eğitsel olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Beceri eksikliklerinde tıbbi tedavi yerine bilgi ve performansın değerlendirilip ve eğitim verilebileceğini söylemektedir. Verilecek eğitimin basamaklarını da şu şekilde açıklamıştır: (1) Yetersiz bulunan beceri sözel ve sözel olmayan öğelerine ayrılır. (2) Beceri bir ve daha fazla modelleme ile gösterilir. (3) Eğitilen kişi beceriyi taklit eder. (4) Eğitilen kişiye gerekli dönütler sağlanır. Son olarak ise, eğitilen kişi yeni beceriyi sosyal ortamda uygulamaya çalışır ve sonuçların kaydını tutar.

Ülkemizde sosyal beceri eğitiminin okullardaki yeri, önemi ve etkisiyle alakalı bazı araştırmacıların düşünceleri aşağıdaki gibidir.

Duran (2013, s. 126): Bireyin başkaları ile iyi ilişkiler kurmasında, toplumsal kurallara uymasında, sorumluluk yüklenebilmesinde, başkalarına yardım etmesinde, haklarını kullanabilmesinde sosyal beceriler, yani; akran ilişkileri, kendini kontrol, akademik, uyum ve atılganlık becerileri temel teşkil etmektedir. Bu beceriler ise büyük oranda temel eğitim olarak da adlandırılan ilköğretim okullarında kazandırılmaktadır. Öğrencilerde sosyal becerilerin kazandırılması, pekiştirilmesi ve bu becerilerin değişik ortamlarda uygulamaya dönüştürülmesi ilköğretimin önemli işlevleri arasında yer almaktadır. Çünkü toplumdaki tüm bireylerin sahip olmaları gerekli olan temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmakla sorumlu olan kurumlar ilköğretim okullarıdır.

Erdoğan (2002, s. 1) ise: Okulların başarısı genellikle öğrencilerin akademik başarılarına göre değerlendirilmektedir. Eğitim için akademik başarıdan daha da önemli unsurların bulunduğu görüşü, günümüzde üzerinde sıkça durulan bir noktadır. Bu unsurlar çocuğun sosyal ve psikolojik gelişimidir. Akademik başarıdan daha hayatidir, çünkü bunlar çocuğun kişilik yapısının nasıl şekilleneceğini ve toplumda uyumlu bir birey olup olamayacağını belirler.

Samancı ve Uçman (2017, s. 283) ise: Sosyal beceri ile ilgili tanımlar incelendiğinde sosyal becerilerin çocukların kendilerini tanımları ve çevrelerine tanıtımalarında, çevresindeki bireylerle duygu ve düşünce alışverişi yapmalarında, buldukları toplumda yer edinebilmelerinde etkili unsur oldukları söylenebilir. Sosyal beceriler çocukların sosyalleşmesini gerçekleştirirken, aynı zamanda içerisinde bulunulan toplumun sağlıklı bir şekilde devam edebilmesinde de etkilidir. Bireyler arası ilişkiler ne kadar sağlıklı olursa, toplumsal yapı da o ölçüde sağlam olacaktır.

Yukarıdaki çalışmalardan varılan sonuca göre, sosyal becerinin olumlu yönde gelişimini sağlamak için okulların hayati önem taşımakta olduğu söylenebilir. Michelson ve arkadaşlarının (1981, s.8) yaptığı çalışmaya göre olumlu sosyal beceriler gösteren çocukların akademik, sosyal ve duygusal alanlarda daha iyi performans gösterdiği sonucuna ulaşmaları da okulların önemini vurgulamaktadır. Bu kadar önemli olduğu düşünülen sosyal becerilerin ülkemizde okullar bünyesinde ne kadar yer edinebildiği önemli bir tartışma konusudur.

Sosyal beceri eğitimi bazı psikolojik rahatsızlıkların tedavisi, engelli bireylerin tedavileri ve okul ortamlarındaki çocukların toplumsal uyumu gibi çok geniş bir alanda uygulanmaktadır. Ülkemizde ortaokul öğretim programlarında kendine çok yer bulamasa da, günümüzde sosyal beceri ve sosyal beceri eğitimi konularında yapılan araştırmaların ve bireysel etkinliklerin sayısı gittikçe artmaktadır. Sportif ve müziksel etkinliklerin çocukların sosyal becerilerinin geliştirilmesinde etkili olacağını düşünen araştırmacıların sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Kılıç (2019), Çelik (2019), Çiftçi (2019), Yüce (2019), Baikoğlu ve Dal (2019), Yıldız (2019) gibi araştırmalar, 2019 yılında yapılmış olup spor ve sosyal beceri ilişkisini konu alan bazı çalışmalardır. Bu çalışmaların sonuçları incelendiğinde; Yüce (2019) ve Dal, Baikoğlu'nun (2019) araştırmaları dışındaki araştırmalarda spor ve sosyal beceri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

2.2. Sosyal Beceriyle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde sosyal beceriye ilişkin literatürde bulunan çalışmalar kronolojik olarak sıralanmıştır.

Arslanoğlu'nun (2010) ortaöğretim öğrencileri üzerine sporla sosyal beceri düzeyi ilişkisini incelediği çalışmasında spor yapmanın sosyal beceriyi artırdığını saptamıştır.

Şaşkın (2010) çocukların kişilikleri ile sosyal becerilerini incelediği çalışmasında sosyal beceri düzeyinin artışının kişilik özelliklerini etkilediği saptanmıştır.

Aktı'nın (2011) yaptığı çalışmada 8. Sınıfta okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ile medya okuryazarlıkları arasındaki ilişki irdelenmiş ve aralarında ilişki olmadığını saptamışlardır. Bireylerin demografik özelliklerine göre bakıldığında kızların sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu ve çocuklardan evinde televizyon ya da bilgisayar bulunanların sosyal becerisinin farklılaşmadığı saptanmıştır.

Aslanel'in (2011) çalışmasında lise öğrencilerinde sosyal beceri ile derse karşı tutum arasındaki ilişki incelenmiş ve yaratıcı dramın etkinliği gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda deney grubunda yer alan çocukların sosyal becerilerinin daha pozitif olduğu saptanmıştır.

Coşkun'un (2011) çalışmasında sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum arasındaki ilişkiye bakmış olup çalışma sonucunda iki kavramın ilişkili olduğunu saptamıştır. Ayrıca şehirde yaşayan çocukların kırsalda yaşayan çocuklara nispeten her iki kavramdan da daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Çocukların cinsiyet ve yaş durumunun ise her iki kavramla anlamlılık göstermediği bulunmuştur.

Gülhan'ın (2012) çocuklarla yaptığı çalışmada eğitsel oyunların sosyal beceri düzeyine etkisi incelenmiş olup deney grubunun sosyal beceri düzeyi puanının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca gelir düzeyi düşük olan çocukların negatif yönde sosyal davranışlarının gelir düzeyi yüksek olanlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Yurdakavuştu'nun (2012) ilköğretimde öğrenim gören çocuklar üzerine yaptığı çalışmada sosyal beceri düzeyi ve duygusal zeka ilişkisinin belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin saptanması için yaptığı çalışmada kızların erkeklere nispeten sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuklardan ailelerinin gelir düzeyi yüksek olanların gelir düzeyi düşük olanlara nispeten sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer bir bulguda ise

annesi lise mezunu olan çocukların annesi okur-yazar olmayan gruba nispeten sosyal beceri düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde baba eğitim durumu arttıkça sosyal beceri düzeyi de artmaktadır. Diğer bir bulguda ise şehirde yaşayan çocukların kırsalda yaşayan çocuklara nispeten sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Memiş ve Memiş (2013) yaptığı çalışmada çocukların sosyal becerileri ile ders başarılarının ilişkisi irdelenmiş ve aralarında yüksek düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca kız öğrencilerin sosyal beceri düzeyi ile yıl sonu başarı puanlarının yüksek düzeyde ilişkili olduğu erkeklerin ise sosyal beceri düzeyi ile yıl sonu başarı puanlarının orta düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Çeliköz, Duran ve Topaloğlu'nun (2013) çalışmasında ortaokul öğrencilerinin sosyal becerileri incelenmiş ve kızların puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca çocukların bulunduğu yer ile sosyal becerilerinin anlamlı fark göstermediği saptanmıştır.

Eryılmaz'ın (2013) çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin sosyal becerileri ile öğrenme stilleri ilişkisi incelenmiş ve aralarında ilişki olduğu saptanmış olup çocukların demografik özelliklerinden cinsiyetin anlamlı fark gösterdiği saptanmıştır.

Heyworth (2013) çalışmasında "Sosyal Becerilerin Müzikle Geliştirilmesi: Bir Avustralya Alt Sosyo-Ekonomik Bölge İlkokulundaki Genel Sınıf Müziğinin Etkisi" incelenmiş ve müziğin her sosyal kökenden bireyi birleştirici gücü olduğu görülmüştür. Müzik sayesinde öğrencilerin daha katılımcı bir tavır sergilediği ve aidiyet duygularının arttığı saptanmıştır. Çalışma sonucunda çocuklarda benlik saygısı, işbirliği, aidiyet duygusu, refah, öğrenmeye aktif katılım olumlu olarak değişmiştir.

Durualp'in (2014) çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin sosyal becerileri ile demografik özellikleri incelemiş ve kızların sosyal becerilerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Diğer bulguda ise 6. Sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin üst sınıflara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Süt'ün (2014) yaptığı çalışmada sosyal beceri düzeyi ile spor yapma durumları incelenmiş ve bireylerin yaş, anne-baba eğitim durumu, cinsiyet gibi birçok demografik özelliğin anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır.

Çiriş'in (2014) çalışmasında spor yapıp yapmama durumu ile sosyal beceri düzeyini incelediği çalışmasında cinsiyete göre bir anlamlı fark olmadığı, 8. Sınıf öğrencilerinin sosyal

becerilerinin alt sınıflara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca okullarında spor salonu bulunma durumunun sosyal becerileri arttırdığı saptanmıştır.

Küpana (2015) tarafından yapılan bir literatür çalışmasında sosyal, duygusal öğrenme ile müzik eğitimi ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada sosyal ve duygusal öğrenme yaşamın sosyal ve duygusal yönlerini anlama ve kavrama süreci olarak tanımlanmaktadır. Çalışmada sosyal duygusal öğrenmenin öğeleri olarak öz farkındalık, özyönetim, sosyal farkındalık, ilişki becerileri ve sorumlu karar alma belirtilmektedir.

Küpana'nın (2015) çalışmasında müzik eğitimi etkileşimi ile sosyal öğrenme ilişkisi incelenmiş ve müzik eğitiminde etkinliklerle sosyal becerilerinin geliştirilebileceği saptanmıştır.

Schellenberg, Corrigall, Dys ve Malti'nin (2015) "Grupla Müzik Eğitimi ve Çocukların Sosyal Becerileri" adlı çalışmasında grupla yapılan müzik öğretiminin öğrencilerin sosyal becerilerini olumlu olarak etkilediği belirlenmiştir.

Sosyal beceri düzeyi ile ilgili çalışmalar literatür doğrultusunda incelendiğinde; öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, farklı birçok dersle ilişkilendirildiği görülmektedir. Çocukların cinsiyetlerine göre sosyal beceri düzeyleri bazı çalışmalarda anlamlı farklılık gösterirken, bazılarında ise anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Annenin ve babanın eğitim durumu ve çalışması ya da çalışmamasına göre, çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunurken, bazı araştırmalara göre de anne-babanın eğitim durumu ve çalışıp çalışmamasına göre öğrencilerin sosyal becerileri arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunmadığı saptanmıştır.

Bazı araştırmalara göre spor yapan ve yapmayan çocukların sosyal becerilerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

2.7.3. Sosyal Beceriler ve Müzik Eğitimi

Müzik yapısı gereği sosyal bir sanat dalıdır ve etkileşim barındırır; toplu şarkı söyleme, değişik seviyelerde grupla birlikte müzik yapmayı kapsar. Gerek okul koroları, gerek çalgı toplulukları, gruplar, müzikaller ve toplulukların etkileşimde olduğu müzik faaliyetlerinden bazılarıdır (Heyworth, 2013). İnsanlar herhangi bir toplulukta enstrüman icra ederek veya koroda birlikte şarkı söyleyerek müzik yapmanın yanı sıra yalnızca konser, düğün, doğum günü partileri ya da spor müsabakaları gibi bir çok yerde bulunarak da müziğin

meydana getirdiği sosyal bir bağlılığın içerisinde bulunurlar (Overy, 2012). Mzigin bu etkisi, başka insanlarla sosyal etkileşimde öğrenilebilen özellikte davranışları barındıran (Gooding, 2010) sosyal becerileri desteklemektedir.

Belapurkar (2017), müzik yapan çocukların herhangi bir ortak yanları olmamasına rağmen çocukları birbirine bağladığını, bir müzik yapıtını sevmenin çocuklar arasında doğal bir bağ meydana getirdiğini belirtmektedir. Müzik ocuklar ve ebeveynlerinin arasında iletişimin doğmasına da neden olmaktadır. Bebeklik ağlarında ebeveynlerin çocuklarına şarkı söylemesi, anne-baba ile ocuk arasında yararlı bir iletişim kurulmasına yardımcı olmaktadır. Bu iletişimin meydana gelmesi bebek büyüdükten sonra ailesi ile iyi ilişkiler kurmasına da yardımcı olmaktadır. Gerry vd. (2012) tarafından yapılan araştırmada çocukların erken dönemlerde aileleriyle toplu müzik yapmaları sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Hallam (2010), müzik sanatının duygusal hassaslığı arttırdığını ve müzik topluluklarının gerek sosyal uyumu gerek özgüveni, aidiyet hissini, başarı duygusunu, sosyal etkileşim ve beceriyi, yardımlaşmayı arttırdığını belirterek okul müfredatlarında müzik derslerinin arttırılmasının dezavantajlı olan ya da olmayan tüm öğrencilere katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Müzik eğitiminin hem çocukların hem de gençlerin sosyal becerilerini arttırdığına dair bir çok kanıt toplanmıştır. Kokatsaki ve Hallam (2007) bir araştırmalarının neticesinde toplu şekilde müzik yapan niversite ğrencilerinin müzikal gelişimlerinin arttığını tespit etmiş; öğrencilerin kendilerini grubun birer yesi gibi hissettiklerini, grupta işe yaradıklarını ve önemli olduklarını düşündüklerini, iş birliği içerisinde çalışmanın önemini kavradıklarını, hedeflenen ortak amaçlarda çalışmanın gerekliliğini öğrendiklerini ve başarılı olmanın hazzını tattıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç açıkça göstermektedir ki katılım gösterenler sosyal beceri konusunda daha avantajlı olmuşlardır. Blandford ve Duarte'nin (2004) yrttği bir araştırmada sosyal müzik merkezlerine (center of music community) katılan ve grupça müzik çalışmaları yapan kişilerin müzikal becerilerinin yanı sıra zgven, arkadaşlık ve karşılaştıkları yeni bir ortama uyum sağlama konularında iyileşme olduğu bulunmuştur. Petrie (2020) tarafından yürütülen bir araştırmada müzik ve dans eğitimi almanın lise ğrencilerinde dinleme becerilerine, birlikte çalışma becerilerine, yeni ortamlarda konuşma becerilerine pozitif anlamda etki ettiği, öğrencilerin çevresindeki insanlar ile pozitif sosyal ilişkiler gösterdikleri görülmüştür. Rabinowitch'ın vd. (2012) yaptığı bir çalışmada bir sene boyunca etkileşimli müzik grubunda bulunan çocukların empati yapabilmelerinde ilerleme kaydedilmiştir.

2.8. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, müzik eğitimi ve sosyal değerler, müzik eğitimi ve sosyal beceriler ile alakalı olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırma çalışmaları yer almaktadır.

2.8.1. Sosyal Değerler ve Müzik Eğitimi İle İlgili Araştırmalar

Karagöz (2013) İnönü Üniversitesi'nde hazırladığı doktora tez çalışmasında paylaşım, hoşgörü ve sorumluluk değerlerinin ilköğretim kademesinde 5.sınıfta okuyan öğrencilere kazandırılmasında okul şarkılarının etkililik durumunu sınınamıştır. Araştırma karma yöntem (nicel ve nitel yöntemlerin beraber kullanılması) ile yapılmış, araştırmanın nicel kısmında yarı deneysel modellerden biri olan ön test/son test eşleştirilmiş grup kullanılırken; nitel kısmında ise durum çalışması tercih edilmiştir. Çalışmada her gruptan 20'şer öğrenci deney ve kontrol gruplarını oluşturmaktadır. Veri toplama aracında "Müzik Dersi Değerler Ölçeği" kullanılmış olup, açık uçlu soru formu ve uzman görüşü formunun birlikte olduğu bu çalışmada, deney grubundaki öğrencilere haftada 2 gün toplamda ise hafta değer kazanımına yönelik müzik dersi verilmiştir. Sonuçta hem nicel hem nitel bölüme göre müzik eğitiminin değer konusunda etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Akarsu'nun (2015) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde yapmış olduğu doktora tezinde ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde kullanılmak için hazırlanan müzik ders kitaplarındaki şarkılar değerler açısından incelenmiş ve değerler kazanımı içeren eserlerin 7.sınıf kademesindeki öğrencilerin değer algılarına etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın ilk bölümü betimsel içerik metoduyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada incelenen 187 şarkının en çok sevgi değerine (144), akabinde vatanseverlik değerine (60) yerde rastlanmıştır. Araştırmanın ikinci bölümü ise deney ve kontrol grupları kullanılarak deneysel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda 20 kişi, deney grubunda 23 kişi bulunmaktadır. Deney grubuna hoşgörü duyarlılık, paylaşımcılık ve sorumluluk temalarını içeren 10 şarkılık değerler eğitimi faaliyeti 8 hafta süre ile uygulanırken kontrol grubu her zaman işledikleri müzik derslerine devam etmiştir. "Müzik Öğretiminde Değer Algısı Ölçeği" veri toplamada araç olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda müzik eğitiminde değerler konusunu işleyen eserlerin öğrencilerin değerleri algılamalarında pozitif etki oluşturdukları sonucuna varılmıştır.

Sağır ve Karagöz'ün (2011) yapmış olduğu çalışmada öğrencilere değerlerin aktarılmasında müzik eğitiminin önemi araştırılarak değerler eğitiminde müziğin etkisi

tartışılmıştır. Kaynak tarama yöntemiyle ulaşılmış veriler değerlerin kazanılmasında müzik eğitiminin önemli bir etkisi olduğu sonucuna işaret etmiştir.

Eğilmez'in (2018) yaptığı bir araştırmada, müzik öğretmeni olma sürecinde olan bireylerin değerler eğitimine yönelik tutumları ölçülmüştür. Türkiye'de çeşitli üniversitelerde yapılan bu çalışmada 10 farklı üniversite ve bu üniversitelerde müzik eğitimi bölümünde eğitim gören toplam 122 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Tarama yöntemi kullanılarak yapılmış olan ve veri toplamakta araç olarak "Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği"nin olduğu bu çalışmanın sonucunda örneklemdaki tutum puanlarının türlü değişkenlere bağlı olarak değiştiği görülmüştür.

Coşkuner (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, amatör düzeydeki koro eğitiminin bireylerde karakter ve vatandaşlık gelişimindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmadaki çalışma grubunda Afyon'da bulunan amatör bir koroya 2 yıl süreyle devam eden 9-14 yaş aralığındaki çocuklar ve bu çocukların aileleri yer almaktadır. Hem nicel hem nitel yöntemler bir arada kullanılarak yapılmış bu araştırmada, ailelerle görüşme yapılmış ve bununla beraber ailelere anket uygulanmıştır. Araştırma sonucundaki verilere göre koroda şarkı söyleyen çocuklarda grup içinde ve dışında sorumluluk alma, birlik olma, insanlara iyilik yapma ve katılımcı olma, kendini doğru ve rahat ifade etme, estetik duyguları üzerinde pozitif etkileri olduğu görülmüştür. Bununla beraber amatör koro eğitiminin ailelerini ve canlıları sevmelerinde, doğaya karşı korumacı tavırlarında, yardımsever olmalarında, büyüklerine saygılı olma konusunda da pozitif etkileri görülmüştür.

Lee'nin (2014) Tayvan'da yaptığı bir araştırmada, okul öncesi eğitim sürecinde karakter eğitiminin müzik aktiviteleriyle olan ilişkisi araştırılmıştır. Nitel yöntemlerden görüşme tekniğiyle yapılan araştırmada 5 deneyimli okul öncesi öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya katılmış olan öğretmenlerle yapılmış olan bu görüşmelerden elde edilen veriler neticesinde, çocukların karakter gelişiminde ilgiyi arttırmak için müzik faaliyetlerinin müfredat içerisinde yer almasının yararlarına ilişkin altı önemli nokta ortaya koyulmuştur. Bu noktalar: "Saygı", "İş birliği", "Başkalarını Düşünmek", "Cesaret", "Sorumluluk" ve "Dürüstlük"tür. Genel itibarıyla öğretmenler, altı temel kişisel karakter değerinin sınıftaki eğitime dahil edilmesi durumunda öğrencilerin davranışlarında ve sosyal etkileşimlerinde olumlu gelişmelerin yaşandığını bildirmiştir. Ayrıca müzik faaliyetleri karakter gelişimi ile birleşince, çocuklarda günlük yaşam içindeki problemleri doğal ve sakin olarak ele alma konusunda daha donanımlı olabilmektedir.

Kurtaslan (2015) yaptığı bir araştırmada, müzik öğretmenliği bölümlerinde eğitim gören orkestra/oda müziği dersi öğrencilerinin ne tür değerlere ihtiyaç duyduklarını tarama modeliyle incelemiştir. Çalışma grubunda Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği ve Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği bölümlerinin 3 ve 4. sınıflarında eğitim gören 104 öğrencinin bulunmuştur. Veri toplamada araç olarak 20 değeri kapsayan bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarında sorumluluk, yardımlaşma, disiplin, sabır değerleri %70'in üstünde seçilerek öğrencilerin en gereksinim duyduğu değerler arasında olduğu görülmüştür.

Çaydere'nin (2017) yaptığı araştırmada keman eğitiminde hangi değerlerin kullanıldığı incelenmiştir. Nitel araştırma veri tekniklerinin kullanılmış olduğu betimsel bir çalışmada veriler görüşme formuyla toplanarak ve içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda farklı üniversitelerde bulunan 8 keman eğitimcisi akademisyen bulunmaktadır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında keman eğitimi yoluyla kişilere kazandırılacak değerler; saygı, sevgi, çalışkan olma, sabırlı olma, huzur, mutluluk, liderlik, özgüven, estetik düşünce, empati, fonksiyonel düşünebilme, eşitlik, iyi insan olma, hoşgörü, paylaşma, sorumluluk, taktir etme, yaratıcılık, çevresine güven, azim, demokrasi, yardımseverlik, takdir edebilme, disiplin, olarak tespit edilmiştir.

Turanalp'in (2019) yürüttüğü bir araştırmada Barış Manço'nun şarkıları dini ve ahlaki değerler açısından araştırılmıştır. Nitel araştırmalardan olan içerik analizi tekniğiyle Barış Manço'nun toplam 93 şarkısı dini ve ahlaki değerler bakımından analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları 40 şarkıda dini ve ahlaki değerlerin olduğunu belirtirken 30 şarkının toplum geneline ,10 şarkının ise çocuk ve gençlere yazıldığını göstermiştir.

2.8.2. Sosyal Beceriler ve Müzik Eğitimi İle İlgili Araştırmalar

Öziskender'in (2011) Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde yapmış olduğu bir yüksek lisans tezinde 6 yaş kategorisindeki çocuklarla Orff-Schulwerk yaklaşımı çerçevesinde tasarlanan faaliyetler ile yapılan müzik derslerinin, “Sözel Açıklama Becerileri”, “Kişiler Arası Beceriler”, “Amaç Oluşturma Becerileri”, “Akran Baskısı ile Başa Çıkma Becerileri”, , “Kendini Kontrol Etme Becerileri”, “Dinleme Becerileri”, “Görevleri Tamamlama Becerileri”, “Kızgınlık Davranışını Kontrol Etme ve Değişiklere Uyum Sağlama Becerileri”, “Sonuçları Kabul Etme Becerileri”ne olan etkisi araştırılmıştır. Ön test ve sontest kontrol gruplu olan deneysel çalışmadaki çalışma grubunu 40 öğrenci

oluşturmaktadır. Veri toplamada araç “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” olmuştur. Deneysel grup, 10 hafta boyunca haftada 2 kez 1 ‘er saat müzik eğitimi almıştır. Araştırmanın bitiminde deney grubundaki öğrencilerin “Amaç Oluşturma Becerileri”, “Kişiler Arası Beceriler”, “Sözel Açıklama Becerileri”, “Görevleri Tamamlama Becerileri”, “Kızgınlık Davranışını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri” ‘nin kontrol grubundakilere kıyasla daha fazla geliştiği belirlenmiştir.

Heyworth (2013) tarafından yapılan ve müziğin sosyal öğrenmedeki etkisinin araştırıldığı eylem araştırmasının çalışma grubunda, Avustralya’da ana dil olarak İngilizce kullanmayan ve ailelerinde türlü sorunlar yaşamakta olan, sosyoekonomik durumları düşük olan bir semtte olan bir okulun 5. Sınıfı kademesinde 30 çocuk yer almaktadır. 10 hafta boyunca ve haftada 1 saatlik müzik dersinin ardından yansıtıcı düşünceler, video kayıt günlükleri ve gözlem analizlerinden toplanmış olan verilere neticesinde; öğrencilerin aidiyet, iş birliği, sosyal beceriler, öz saygı, öğrenmede aktif katılım, azim gibi alanlarda gelişim gösterdikleri görülmüştür.

Schellenberg’in (2015) Kanada’da yürüttüğü bir araştırma sonucunda, toplu işlenen müzik derslerinin 8-9 yaş aralığındaki çocukların sosyal becerilerine olan etkisi deneysel yöntemle sorgulanmıştır. Çalışmada 10 ay süreyle haftada 1 ders saati şeklinde verilen müzik eğitiminde deney grubunu 38 öğrenci oluştururken, müzik eğitimi almayan kontrol grubunu ise 46 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplamak için “Sempatite Ölçeği” , “Kelime Testi” , “Sosyal Davranış Anketi”, “Duygu Kavrama Testi” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucu incelendiğinde deney grubunda bulunan öğrencilerin sosyal beceri puanları kontrol grubundaki öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Sonuçların toplu müzik eğitim almanın sosyal becerileri geliştirmede kolaylık sağladığını ortaya koymuştur.

Rithblatt’ın (2013) yaptığı bir çalışmada müzik eğitiminin okul öncesinde olan çocukların sosyal becerilerine ve okula hazır bulunuşluk düzeylerine olan etkisini saptamaya yöneliktir. Deneysel desenlerden ön test ev son test kontrol gruplu desen kullanılmış olduğu çalışmada Amerika Birleşik Devletleri’nin güneybatı tarafındaki bir yükseköğrenim kurumunun okul öncesi programına devam etmekte olan 102 öğrencinin (toplamda 4 sınıf) 55’i i deney grubunu, 47’si kontrol grubunu oluşturmaktadır. Deneysel grubundakilere okula hazırlık müzik eğitimi programı 1 yıl boyunca uygulanmıştır. Araştırmadaki verileri öğretmenler ve aileler doldurmuş olup “Anaokulu Hazırlık Ölçeği” ve “Okul Öncesi ve Anaokulu Davranış Ölçeği” ile elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin

tarafından doldurulmuş sonuçlara göre deney grubundaki sosyal becerilerde büyük oranda ilerleme kaydedilmiştir.

Rabinowitch'in (2012) yaptığı bir araştırmada bir yıl süresince etkileşimli müzik grubunda bulunan çocukların sosyal beceriler konusunda önemli bir kavram olan empati seviyeleri araştırılmıştır. Deneysel desenlerden olan ön test ve sontest kontrol gruplu desenin seçildiği araştırmada deney grubunda 23 öğrenci olup, kontrol gruplarından birinde 29 diğerinde 21 öğrenciden bulunmuştur. Öğrencilerin yaş aralığı 8-11 aralığındadır. Araştırmanın verileri empati ölçekleri (hafıza oyunu, eşleşen yüzler, empati endeksi) ile toplanmıştır. Deney grubuna 1 yıl boyunca müzikli oyunları içeren bir program uygulanırken, kontrol gruplarını oluşturan gruplardan biri olan oyun grubuna hikaye anlatımı ve drama gibi müzik dışı etkinlikler uygulanırken kontrol grubu olan genel grup için hiçbir etkinlik verilmemiştir. Araştırmanın sonucunda etkileşimli müzik grubunda bulunan çocukların empati puanları kontrol grubunda bulunan çocukların puanlarından yüksek bulunmuştur.

Blandford ve Duarte (2004) tarafından yapılmış olan bir araştırma sonucunda sosyal müzik merkezlerine (center of community) katılıp grup müzik çalışmaları yapan kişilerin müzikal ve sosyal becerilerinin gelişimine bakılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışmasının kullanıldığı bu araştırmada çalışma gruplarını Portekiz ve İngiltere'deki iki farklı sosyal merkezde 6 ay süreyle müzik eğitimi gören 5-25 yaş aralığındaki kişiler ve aileleri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri grup görüşmesi metoduyla toplanmış ve içerik analiziyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda katılımcıların özgüven, arkadaşlık, yeni bir ortama uyum sağlama becerilerinin geliştiği ve müzikal becerilerinin iyileştiği saptanmıştır.

Petrie'nin (2020) Gana'da yaptığı bir araştırmada dans ve müzik eğitiminin lise öğrencileri üzerindeki etkisine bakılmıştır. Çoklu durum çalışması yöntemi ve etnografik yöntemlerle, nitel bir araştırma şeklinde kurgulanmış olan çalışmada toplamda 57 katılımcı bulunmuştur. Odak-grup soruları ve görüşmelerle verilere ulaşılmıştır. Araştırmanın sonunda katılımcıların artistik bilgilerinin, okul başarılarının ve kültürlenmelerinin arttığı; sosyal becerilerinin geliştiği ve kendilerini daha mutlu hissettikleri saptanmıştır. Dinleme becerilerinin, birlikte çalışma becerilerinin, arkadaşları ile pozitif sosyal ilişkiler geliştirme becerilerinin ve yeni ortamlarda konuşma becerilerinin geliştiği tespit edilmiştir.

Standley ve Waldorf (2009) tarafından Amerika'da yapılmış olan araştırmada yapılandırılmış toplu müzik faaliyetlerinin 12-24 aylık bebeklerde gelişim düzeylerine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ebeveynleriyle beraber etkinliklere katılan 22

çocuk oluştururken deney grubu ve kontrol grubu eşit sayıda çocuktan oluşmaktadır. Kontrol grubundaki çocuklar yalnızca bir kere müzik faaliyetine katılırken, deney grubunda olanlar en az 4- 8 hafta aralığında müzik faaliyetlerine katılıp videoya alınmıştır. Etkinlikler 25 dakika sürmüştür. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan ve 29 adet bilişsel, sosyal, müziksel ve iletişimsel gelişim maddesinden oluşan gözlem formuyla beraber veriler analiz edilmiştir. Sonuç olarak deney grubunun bilişsel ve müziksel gelişimi kontrol grubuna kıyasla daha fazla bulunmuşken, motor gelişimi ve sosyal gelişim konusunda iki grup arasında anlamlı bir farklılığın oluşmadığı saptanmıştır.

Hospital'in (2018) yaptığı bir araştırmada El Sistema'dan ilham alan Music Project of Miami ile (Miami'nin Müzik Projesi) gençlerin sosyal becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırmada deneysel desenlerden olan ön test ve sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubunda müzik eğitimi alan 8-17 yaş aralığındaki 180 çocuk olurken çocukların aileleri (178) ve öğretmenleri (24) , kontrol grubunda ise müzik eğitimi almayan 60 çocuk bulunmuştur. Deney grubu 1 yıl süreyle haftada 3-5 gün en fazla 10 saatlik müzik eğitimi alarak müzik topluluklarına katılırken, kontrol grubundakiler müzikle alakalı olan hiçbir faaliyete katılmamıştır. Araştırmanın verileri, “Öz yeterlilik Ölçeği”, “Azim Ölçeği”, “Umut Ölçeği” ,“Empati Ölçeği”, “Bağlılık Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmanın sonunda müzik eğitiminin çocukların azimli olmaları noktasında katkı sağladığı, yeterlilik, iyimserlik, öz güven ve empati duygularını beslediği, geleceğe dönük amaç belirlemede pozitif bir etki yarattığı görülmüştür.

Aleman vd. (2016) tarafından yapılmış olan bir araştırmada müzik eğitiminin çocukların gelişimi üzerine olan etkisi incelenmiştir. Deneysel yöntemin kullanıldığı çalışmada, El Sistema müzik eğitimi yaklaşımına katılan toplamda 1044 çocuk deney grubunu oluşturup, 1065 çocuk kontrol grubunu oluşturmuştur. Kontrol grubu ve deney grubu arasındaki fark kontrol grubunun müzik eğitimine bir dönem daha az katılmış olmasıdır. 1 yılın ardından davranış, öz düzenleme becerileri, bilişsel becerileri ve sosyal becerileri sorgulayan anketler kullanılarak araştırmanın verilerine ulaşılmış ve istatistikle analizler yapılmıştır. Bu neticeyle deney grubunun davranışsal sorunları azalırken öz kontrol becerileri gelişmiştir. Diğer becerilere bakıldığında anlamlı bir değişikliğin olmadığı görülmüştür.

Gerry vd. (2012) tarafından Kanada'da yapılmış olan bir araştırma çalışmasında bebeklik dönemindeki aktif müzik derslerinin bebekler üzerinde iletişimsel, müziksel ve sosyal gelişimine olan etkisine bakılmıştır. Araştırmanın yönteminde deneysel yöntemlerden

olan ön test - son test kontrol gruplu desenin kullanılması uygun bulunmuştur. Araştırmanın deney grubunda 20 bebek, kontrol grubunda ise 14 bebek ve aileleri bulunmaktadır. Deney grubu 6 aylık süre zarfında Suzuki Erken Dönem müzik faaliyetlerine aileleri ile aktif şekilde katılırken, kontrol grubunda olan bebekler sadece müzik dinleyip, aktif olarak ders almamışlardır. Araştırmanın verileri sosyal-duygusal gelişim içinde, “Bebek Davranış Ölçeği”, “İletişimsel Gelişim Ölçeği” ve müziksel gelişimi çerçevesinde “Batı Müziğine Hassasiyet” ve “Müziğe Maruz Kalma Anketleri” ile toplanmıştır. Araştırmanın sonunda deney grubunda olan bebeklerin iletişimsel ve sosyal gelişim düzeylerinde ve müziksel farkındalıklarında ilerlemelerin olduğu saptanmıştır.

Sökezoğlu'nun (2010) Gazi Üniversitesi'nde yaptığı doktora çalışmasında çocuk esirgeme kurumunda yaşayan ve 7-11 yaş aralığında bulunan korunmaya muhtaç çocuklara verilen ritim, hareket ve şarkı söyleme üzerine olan müzik faaliyetlerinin çocukların sosyal gelişimlerdeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın yönteminde deneysel desenlerden ön test – son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırmanın deney ve kontrol gruplarını toplamda 40 (20'si deney 20'si kontrol grubu olmak üzere) çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Deney grubuna toplamda 3 ay olmak üzere haftada 3 saat müzik eğitimi verilirken kontrol grubuna ise bir eğitim verilmemiştir. Araştırmanın sonucunda müzik eğitimi alan grubun sırasını bekleme, iletişim becerilerini kullanma, sonuçları kabul etme ve özgüven duygusu geliştirme gibi faktörlerin son test puanları kontrol grubu puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kurt (2016) tarafından Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde yapılan bir yüksek lisans çalışmasında danslı müzik faaliyetlerinin 5 - 6 yaşlarındaki çocukların sosyal becerilerine nasıl etki ettiğine bakılmıştır. Çalışmada deneysel yöntemlerden olan deneysel desenlerden ön test – son test kontrol gruplu desen kullanılmış olup birinci deney grubun danslı müzik faaliyetleri, 2. deney grubuna ise danssız müzik faaliyetleri, kontrol grubuna da müzik faaliyetleri dışındaki faaliyetler 10 hafta boyunca haftada 2 gün olacak şekilde 30'ar dakika uygulanmıştır. Çalışma grubunu 68 çocuk oluşturmaktadır. Çalışmanın verilerine “Sosyal Beceri Tarama Ölçeği” ile ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında danslı müzik faaliyetlerinin ve dans etkeni olmadan yapılan müzik faaliyetlerinin çocukların sosyal becerilerine ve sosyal beceri alt nitelikteki iletişim becerilerine, uyumsuzluk düzeylerine ve çekingenlik düzeylerine pozitif anlamda etki ettiği görülmüştür.

YÖNTEM

Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla betimsel modelde ve tarama araştırması olarak tasarlanmıştır. Betimsel araştırmalar olayın durumun ve var olan ilişkinin tespitinde kullanılmaktadır (Karakaya, 2012). Herhangi bir konu hakkında bireylerin ilgi, tutum gibi özelliklerinin saptandığı ve genelde büyük örnekleme yapılan çalışmalara tarama araştırmaları denmektedir(Büyüköztürk vd. , 2011).

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın evrenini, Ağrı ilinde bulunan ve 2020-2021 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesine kayıtlı okullardan sosyoekonomik düzeyi farklı 3 okulda öğrenim gören 915 çocuk oluşturmaktadır. Çalışmada herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmemiş olup tüm öğrencilerin çalışmaya dahil edilmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın örnekleminin hesaplanması için evreni bilinen örneklem formülü kullanılmış olup çalışmaya minimum 271 çocuğun katılması gerektiği hesaplanmıştır. Çalışmanın örneklemini 389 çocuk oluşturmaktadır.

Araştırma Veri Toplama Araçları

Çalışmada Öğrenci Bilgi Formu, Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Sosyal Beceri Düzeyi Ölçeği kullanılmıştır.

Öğrenci Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacının literatür doğrultusunda hazırladığı Öğrenci Bilgi Formu, öğrencilerin demografik özelliklerini içermektedir. Çalışmadaki soruların anlaşılabilirliğinin tespiti için pilot uygulama olarak 30 öğrencide sınanmıştır. Soruların anlaşılabilirliği belirlenerek son hali verilmiştir.

Çocuklar İçin Sosyal Beceri Ölçeği

Bu ölçek Yurdakavuştu ve Küçükkaragöz (2012) tarafından çocukların sosyal beceri düzeyini belirlemek için geliştirilmiştir. Ölçek 4'lü likert tipinde olup 20 sorudan oluşmaktadır. Ölçek, “hiçbir zaman”: 1 puan “her zaman”: 4 puan olarak puanlanmaktadır. Ölçekten minimum 20, maksimum 80 puan alınmaktadır. Puanın artması sosyal beceri düzeyinin artışına işaret etmektedir. Ölçek tek faktörden oluşmakta olup alt boyutları

bulunmamaktadır. Ölçeği geliştirenler cronbach alpha değerini 0.87 bulmuşlardır. Çalışmamızda Cronbach Alfa değeri 0.85 bulunmuştur.

Müzik Dersi Tutum Ölçeği

Bilen (1995) tarafından geliştirilen Müzik Dersi Tutum Ölçeği ilk aşamada 47 madde olarak hazırlanmış, daha sonra uzman görüşleri doğrultusunda 25 maddeye düşürülmüştür. Bundan sonra yapılan faktör analizinde faktör yükleri 0,303 ile 0,770 arasında değişen 23 maddelik tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin iki yarı güvenirliği 0,834 ve Cronbach Alfa katsayısı ise 0,796 olarak tespit edilmiştir (Bilen, 1995, s.116-117). 5’li Likert tipinde olup, öğrencilerce ‘Hiç katılmıyorum’ (1) ile ‘Tamamen katılıyorum’ (5) seçeneklerinden biri seçilerek değerlendirilmektedir. Ölçeğin 2, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22 ve 23 numaralı 12 maddesi/ifadesi ters/olumsuz olarak hazırlanmıştır. Ölçek puanının artması, öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarının pozitif yönde olduğunu, düşük puan ise negatif yönde olduğunu işaret etmektedir. Çalışmamızda Cronbach Alfa değeri 0.86 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanma aşamasında “Öğrenci Bilgi Formu”, “Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği” ve “Çocuklar İçin Sosyal Beceri Ölçeği” nin yapılması için Ağrı Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmış ve çalışmaya dahil edilen okullara gidilerek veriler toplanmıştır. Veri toplama aşamasında öğrencilerin zorluk yaşamaması için gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmanın analizi için SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde aradaki ilişkinin saptanması için “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Tekniği” çalışmanın normal dağılımını tespiti için (basıklık- çarpıklık değeri – 1.5 ve + 1.5) arasında olması gerekmektedir (Tabachnick ve ark. 2007). Çalışmamızda da bu değer aralığı arasında bulunup normal dağıldığı saptanmıştır. Bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenlerle karşılaştırılmasının yapılması için grupların ikili olması durumunda “bağımsız t testi” ve grupların ikiden fazla olması durumunda ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda gruplar arası farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak için yapılan post hoc analizde Games Howell ve Bonferroni testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin % 68.1'i kadın, % 38.0'ı 8. sınıf öğrencisi, %57.6'sı kendini orta düzeyde başarılı gördüğü, %57.3'ünün annelerinin ilkokul mezunu, %43.7'sinin babalarının ilkokul mezunu, %93.6'sının herhangi bir müzik kursuna katılmadığı ve öğrencilerin yaş ortalamasının 12.53 ± 1.25 (yıl) olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=389)

Demografik Özellikler		n	%
Cinsiyet	Kadın	265	68.1
	Erkek	124	31.9
Sınıf	5. Sınıf	111	28.5
	6. Sınıf	66	17.0
	7. Sınıf	64	16.5
	8. Sınıf	148	38.0
Kendini başarılı bulma düzeyi	Yüksek düzeyde başarılı	145	37.3
	Orta düzeyde başarılı	224	57.6
	Düşük düzeyde başarılı	20	5.1
Anne eğitim durumu	Okur-Yazar değil	116	29.8
	İlkokul mezunu	223	57.3
	Ortaokul mezunu	37	9.5
	Lise mezunu	13	3.3
Baba eğitim durumu	Okur-Yazar değil	41	10.5
	İlkokul mezunu	170	43.7
	Ortaokul mezunu	92	23.7
	Lise mezunu	54	13.9
	Üniversite mezunu	32	8.2
Müzik kursuna katılma durumu	Evet	25	6.4
	Hayır	364	93.6
		$\bar{X} \pm SS$ (Min-Max)	
Yaş (yıl)		12.53 ± 1.25 (10-15)	

Çalışmamızda, öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasının 88.09 ± 10.10 Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamasının 64.39 ± 9.78 olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum, Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları (n=389)

Ölçekler	$\bar{X} \pm SS$	Min	Max
Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puan Ortalaması	88.09± 10.10	52	103
Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puan Ortalaması	64.39± 9.78	40	80

Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması ile cinsiyet ve kendini başarılı bulma düzeyi arasındaki puan farkının önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$) (Tablo 3). Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması ile sınıfı anne-baba eğitim durumu müzik kursuna katılma durumu arasındaki puan farkının önemli olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması ile kendini başarılı bulma düzeyi arasındaki farkın belirlenmesi için yapılan post-hoc (Games-Howell) analizde yüksek düzeyde başarılı olarak değerlendiren öğrencilerin puan ortalamasının tüm grupların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Demografik Özellikleri ile Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=389)

Demografik Özellikler		n	$\bar{X} \pm SS$	Test ve anlamlılık
Cinsiyet	Kadın	265	89.83±8.89	t=5.112 p=0.001
	Erkek	124	84.38±11.49	
Sınıf	5. Sınıf	111	88.91±11.69	F=1.055 p=0.368
	6. Sınıf	66	89.24±8.46	
	7. Sınıf	64	87.89±12.29	
	8. Sınıf	148	87.06±8.27	
Kendini başarılı bulma düzeyi	Yüksek düzeyde başarılı	145	91.64±8.90	F=40.894 p=0.001
	Orta düzeyde başarılı	224	87.20±8.71	
	Düşük düzeyde başarılı	20	72.40±15.12	

Anne eğitim durumu	Okur-Yazar değil	116	87.43±8.50	F=0.412 p=0.744
	İlkokul mezunu	223	88.58±10.80	
	Ortaokul mezunu	37	87.67±10.83	
	Lise mezunu	13	87.07±9.41	
Baba eğitim durumu	Okur-Yazar değil	41	91.09±4.75	F=2.167 p=0.072
	İlkokul mezunu	170	88.57±10.07	
	Ortaokul mezunu	92	85.95±12.71	
	Lise mezunu	54	87.46±7.67	
	Üniversite mezunu	32	88.96±9.60	
Müzik kursuna katılma durumu	Evet	25	90.20±11.31	t=1.076 p=0.283
	Hayır	364	87.95±10.01	

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile cinsiyet, sınıfı, kendini başarılı bulma düzeyi, anne eğitim durumu arasındaki puan farkının önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4). Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile baba eğitim durumu ve müzik kursuna katılma durumu arasındaki puan farkının önemli olmadığı belirlenmiştir. ($p>0.05$) (Tablo 4).

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile sınıf arasındaki farkın belirlenmesi için yapılan post-hoc (Games-Howell) analizde 8.sınıf öğrencileri puan ortalamasının 5. sınıf öğrencileri puan ortalamasından daha düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4).

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile kendini başarılı bulma düzeyi arasındaki farkın belirlenmesi için yapılan post-hoc (Bonferroni) analizde yüksek düzeyde başarılı olan öğrencilerin puan ortalamasının tüm grupların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4).

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile anne eğitim durumu arasındaki farkın belirlenmesi için yapılan post-hoc (Games-Howell) analizde annesi okur yazar olmayan grubun puan ortalamasının ilkokul-lise mezunu olan grubun puan ortalamasından daha düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4 Öğrencilerin Demografik Özellikleri ile Sosyal Beceri Düzeyi Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=389)

Demografik Özellikler		n	$\bar{X} \pm SS$	Test ve anlamlılık
Cinsiyet	Kadın	265	65.56±9.06	t=3.502 p=0.001
	Erkek	124	61.89±10.77	
Sınıf	5. Sınıf	111	66.85±10.21	F=4.345 p=0.005
	6. Sınıf	66	65.07±6.51	
	7. Sınıf	64	63.56±9.73	
	8. Sınıf	148	62.61±10.33	
Kendini başarılı bulma düzeyi	Yüksek düzeyde başarılı	145	68.09±9.04	F=18.059 p=0.001
	Orta düzeyde başarılı	224	62.27±9.62	
	Düşük düzeyde başarılı	20	61.35±8.96	
Anne eğitim durumu	Okur-Yazar değil	116	61.21±11.14	F=7.788 p=0.001
	İlkokul mezunu	223	65.63±9.16	
	Ortaokul mezunu	37	64.51±5.85	
	Lise mezunu	13	71.23±8.37	
Baba eğitim durumu	Okur-Yazar değil	41	64.90±6.67	F=0.979 p=0.419
	İlkokul mezunu	170	64.60±10.49	
	Ortaokul mezunu	92	64.01±8.86	
	Lise mezunu	54	62.64±10.06	
	Üniversite mezunu	32	66.75±11.16	
Müzik kursuna katılma durumu	Evet	25	64.56±11.66	t=0.085 p=0.932
	Hayır	364	64.38±9.65	

Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ile Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanı, arasındaki ilişkinin pozitif yönde anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$) (Tablo 5). Yaş ile

Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanı arasındaki ilişkinin negatif yönde anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$) (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin Yaş, Müzik Dersine Yönelik Tutum ve Sosyal Beceri Ölçeği Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki (n=389)

		(1)	(2)	(3)
(1) Müziğe Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puan Ortalaması	r	-		
	p	-		
(2) Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puan Ortalaması	r	0.509		
	p	0.001		
(3) Yaş	r	-0.117	-0.193	
	p	0.021	0.001	

TARTIŞMA

Bu bölümde öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumu ile sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişki ve demografik verilerle karşılaştırması literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması ile cinsiyet arasındaki puan farkının önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Kadınların puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Çalışmamızın bu sonucu alan yazınla benzerlik göstermektedir. Öztöpalan (2007), Kaya (2010), Uluocak ve Tufan (2011), Saruhan ve Deniz (2011), İnceel (2011), Özmenteş (2012), Aslantaş (2016), Afacan ve Özgür (2016)'ün yaptığı çalışmalarda da kızların erkeklere nispeten müzik dersine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmamızın aksine Babacan, Babacan ve Pirgon (2011) ve Kabataş (2017) yaptığı çalışmalarda ise erkeklerin kızlara nispeten müzik dersine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Koca (2013), Umuzdaş ve Umuzdaş (2015) yaptığı çalışmalarda ise müziğe ilişkin tutumla cinsiyet arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Yapılan farklı çalışmalara ve bulunan farklı sonuçlarla birlikte çalışmamızın bulgusu genel olarak değerlendirildiğinde yaşanan bölge ve müziğe karşı ilgi kaynaklı cinsiyette müziğe ilişkin tutumda farklılıklar olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması ile kendini başarılı bulma düzeyi arasındaki puan farkının önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrencilerden kendini yüksek düzeyde başarılı olarak değerlendiren öğrencilerin puan ortalamasının tüm grupların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yani çocukların okuldaki başarı algısı yükseldikçe müziğe ilişkin tutumları artış göstermektedir. Alan yazında müzik dersine ilişkin tutum ile okuldaki başarı ilişkisini irdeleyen çalışma çok fazla bulunmamaktadır. Erol (1988)'un yaptığı çalışmada müziğe ilişkin ilgiyle akademik başarının pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, çalışmamızı da desteklemektedir. Çalışmamızda bu sonuca varılması müziğe ilişkin tutumla akademik başarının birbiriyle ilişkili olduğunu ve öğrencilerde her iki kavramın karşılıklı olumlu gelişme sağladığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile cinsiyet arasındaki puan farkının önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Kadınların puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Akkuş (2005), Yiğit (2008), Dermez (2008), Balyan (2009), Arslanoğlu (2010), Aktı (2011), Yurdakavuştu (2012) ve Durualp (2014)'in yaptığı çalışmalarda da benzer sonuç bulunmuştur. Çalışmamızın aksine Eryılmaz (2013) yaptığı çalışmada kızlara nispeten

erkeklerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Öte yandan Aslanel (2011), Coşkun (2011), Gülhan (2014) ve Çiriş (2014) 'in yaptığı çalışmalarda ise sosyal beceri düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farkın olmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın ve yapılan diğer çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde, sosyal becerinin birçok değişkenden etkilenebileceği ve bu durum kaynaklı bazı gruplarda cinsiyete göre farklılıklar görülmesine rağmen bazı gruplarda farklılık olmadığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile sınıfı arasındaki puan farkının önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). 8.sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının 5. sınıf öğrencileri puan ortalamasından daha düşük olduğu bulunmuştur. Durualp'in (2014) yaptığı çalışmada 6. Sınıf öğrencilerinin sosyal öğrenme becerilerinin, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerine nispeten daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumun 8. Sınıf öğrencilerinin sınava odaklanmaları kaynaklı diğer sınıflardan daha düşük olduğunu düşündürmektedir.

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile kendini başarılı bulma düzeyi arasındaki puan farkının önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrencilerden başarılarını yüksek düzeyde algılayan öğrencilerin puan ortalamasının tüm grupların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Yani çocukların sosyal beceri düzeylerinin yükselmesi okuldaki başarı algısını da yükseltmektedir. Literatürde bu bulguya ilişkin pek çalışma bulunmamakla birlikte Memiş ve Memiş (2013)'in yaptığı bir çalışmada öğrencilerin sosyal beceri düzeyi ile ders başarılarının pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması ile anne eğitim durumu arasındaki puan farkının önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Annesi okur yazar olmayan grubun puan ortalamasının ilkokul-lise mezunu olan grubun puan ortalamasından daha düşük olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Akkuş (2005) ve Yurdakavuştu'nun (2012) yaptığı çalışmalarda da annesi lise mezunu olan çocukların annesi okur-yazar olmayan gruba göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Fakat Süt (2014)'ün yaptığı çalışmada ise çocukların sosyal beceri düzeyi ile annenin eğitim durumu arasındaki puan farkının önemli olmadığı belirlenmiştir. Bulunan farklı bulguların annenin eğitim durumunun yanı sıra babanın eğitim durumu ve diğer değişkenlerin yanı sıra çocuğu çevresinin de sosyal becerisini etkilediğini düşündürmektedir.

Yaş ile Müzik Dersine Yönelik Tutum ölçeği toplam puan ortalaması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Çalışmamız bulgusuna benzer şekilde Aslantaş'ın (2016) çalışmasında da öğrencilerin yaşının artışı ile müzik dersine yönelik tutumunun azaldığı görülmüştür. Çalışma grubumuzun yaşı ilerledikçe kariyer seçiminin de

başlaması, tutum ve tavırlarının da o yönde değişimi sebebiyle ileri yaştaki çocukların müzik dersine yönelik tutumunun daha düşük olduğu düşünülmektedir

Yaş ile Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Çalışmamızın bulgusuna benzer şekilde Güney'in (2017) yaptığı çalışmada da benzer sonuç bulunmuştur. Çalışmanın yapıldığı grubun ortaöğretim olması kaynaklı son sınıfa yaklaştıkça sınav kaygısı sebebiyle sosyal becerilerinin azalmış olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Tutum ölçeği toplam puan ortalaması ile Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Çalışmamızın bu bulgusu, çocukların müzik dersine ilişkin tutumlarının artışı ile sosyal beceri düzeylerinin artışının paralellik gösterdiğine işaret etmektedir.

İnsanlar herhangi bir toplulukta enstrüman icra ederek veya koroda birlikte şarkı söyleyerek müzik yapmanın yanı sıra yalnızca konser, düğün, doğum günü partileri ya da spor müsabakaları gibi bir çok yerde bulunarak da müziğin meydana getirdiği sosyal bir bağlılığın içerisinde bulunurlar (Overy, 2012). Müziğin bu etkisi , başka insanlarla sosyal etkileşimde öğrenilebilen özellikte davranışları barındıran (Gooding, 2010) sosyal becerileri desteklemektedir.

Belapurkar (2017), müzik yapan çocukların herhangi bir ortak yanları olmamasına rağmen çocukları birbirine bağladığını, bir müzik yapıtını sevmenin çocuklar arasında doğal bir bağ meydana getirdiğini belirtmektedir. Müzik çocuklar ve ebeveynlerinin arasında iletişimin doğmasına da neden olmaktadır. Bebeklik çağlarında ebeveynlerin çocuklarına şarkı söylemesi, anne-baba ile çocuk arasında yararlı bir iletişim kurulmasına yardımcı olmaktadır. Bu iletişimin meydana gelmesi bebek büyüdüktan sonra ailesi ile iyi ilişkiler kurmasına da yardımcı olmaktadır. Gerry vd. (2012) tarafından yapılan araştırmada çocukların erken dönemlerde aileleriyle toplu müzik yapmaları sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Hallam (2010), müzik sanatının duygusal hassaslığı arttırdığını ve müzik topluluklarının gerek sosyal uyumu gerek özgüveni, aidiyet hissini, başarı duygusunu, sosyal etkileşim ve beceriyi, yardımlaşmayı arttırdığını belirterek okul müfredatlarında müzik derslerinin artırılmasının dezavantajlı olan ya da olmayan tüm öğrencilere katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Müzik eğitiminin hem çocukların hem de gençlerin sosyal becerilerini artırdığına dair birçok kanıt toplanmıştır. Kokatsaki ve Hallam (2007) bir araştırmalarının neticesinde toplu şekilde müzik yapan üniversite öğrencilerinin müzikal gelişimlerinin arttığını tespit etmiş;

öğrencilerin kendilerini grubun birer üyesi gibi hissettiklerini, grupta işe yaradıklarını ve önemli olduklarını düşündüklerini, iş birliği içerisinde çalışmanın önemini kavradıklarını, hedeflenen ortak amaçlarda çalışmanın gerekliliğini öğrendiklerini ve başarılı olmanın hazzını tattıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç açıkça göstermektedir ki katılım gösterenler sosyal beceri konusunda daha avantajlı olmuşlardır. Blandford ve Duarte'nin (2004) yürüttüğü bir araştırmada sosyal müzik merkezlerine (Center of music community) katılan ve grupça müzik çalışmaları yapan kişilerin müzikal becerilerinin yanı sıra özgüven, arkadaşlık ve karşılaştıkları yeni bir ortama uyum sağlama konularında iyileşme olduğu bulunmuştur. Petrie (2020) tarafından yürütülen bir araştırmada müzik ve dans eğitimi alan lise öğrencilerinde dinleme becerilerine, birlikte çalışma becerilerine, yeni ortamlarda konuşma becerilerine pozitif anlamda etki ettiği, öğrencilerin çevresindeki insanlar ile pozitif sosyal ilişkiler gösterdikleri görülmüştür. Rabinowitch'ın vd. (2012) yaptığı bir çalışmada bir sene boyunca etkileşimli müzik grubunda bulunan çocukların empati yapabilmelerinde ilerleme kaydedilmiştir.

Guilmartin (2015), çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde müzik yapmanın öğrenmede en eğlenceli ve en kolay yol olduğunu ifade etmiştir. Çocuklarla sosyal becerilerinin geliştirilmesinde yardımcı unsurlardan olan müzik dersi öğrencinin daha olumlu bir perspektife sahip olmasında da yardımcı olmaktadır (Guilmartin, 2015). Çalışmamız sosyo-ekonomik yönden dezavantajlı bir grupta yapılmış olup Heyworth'un (2013) "Sosyal Becerilerin Müzikle Geliştirilmesi: Bir Avustralya Alt Sosyo-Ekonomik Bölge İlkokulundaki Genel Sınıf Müziğinin Etkisi" adlı çalışması da Avustralya'da sosyal ve ekonomik yönden yeterli imkana sahip olmayan çocukların öğrenim gördüğü bir okuldaki müzik eğitiminin sosyal öğrenme ile ilişkisi incelenmiştir. Heyworth'un (2013) çalışma sonucuna göre müziğin, çocuklarda sosyal, kültürel, ekonomik durumdaki çocukları kapsayıcılık özelliklerini artırmalarını sağlayarak çocukların sosyal, duygusal ve eğitsel gelişimine katkı sağlamaktadır. Schellenberg, Corrigall, Dys ve Malti'nin (2015) yaptıkları "Grupla Müzik Eğitimi ve Çocukların Sosyal Becerileri" adlı araştırmada da 3. ve 4. Sınıftaki öğrencilerin grupla müzik eğitimine başlamadan önceki ve başladıktan sonraki sosyal beceri düzeyleri irdelenmiştir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında grupla müzik eğitiminin çocukların sosyal becerilerini pozitif yönde etkilediği gelişimine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir.

Çalışmamızdaki bu bulgudan ve alan yazındaki diğer araştırma sonuçlarından da anlaşıldığı üzere müzik dersine yönelik tutumun çocukların sosyal beceri düzeyleri ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocukların müzik dersine ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre çocukların müzik dersine ilişkin tutumları arttıkça sosyal beceri düzeylerinin de arttığı sonucuna varılmıştır. İnsanlar herhangi bir toplulukta enstrüman icra ederek veya koroda birlikte şarkı söyleyerek müzik yapmanın yanı sıra yalnızca konser, düğün, doğum günü partileri ya da spor müsabakaları gibi bir çok yerde bulunarak da müziğin meydana getirdiği sosyal bir bağlılığın içerisinde bulunurlar (Overy, 2012). Müziğin bu etkisi, başka insanlarla sosyal etkileşimde öğrenilebilen özellikte davranışları barındıran (Gooding, 2010) sosyal becerileri desteklemektedir. Yaş ile Müzik Dersine Yönelik Tutum ve Sosyal Beceri düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çocukların müzik dersine ilişkin tutumları arttıkça sosyal beceri düzeyleri de arttığından, sosyal beceriyi geliştirmede katkı sağlamak amacıyla çocuklarının müziğe olan ilgi ve tutumlarını arttırmak, müziği sevdirmek amacıyla çeşitli müziksel etkinlikler planlanıp uygulanabilir. Müziğin duygusal hassaslığı arttırması, özellikle dezavantajlı çocukların sınıf içerisindeki sosyal etkileşimi, becerisi, uyumu ve özgüvenlerini arttırması ve kişilik gelişimlerine pozitif katkılar sağlaması sebebiyle; okul müfredat programlarındaki müzik ders saatlerinin arttırılması yararlı olacaktır. Müziğe yönelik tutumu ve sosyal beceriler geliştirmeyi sağlayıcı uygulamalı araştırmalar yapılabilir.

Müzik dersine yönelik tutumu geliştirmek amacıyla; müzik öğretmenlerine müzik dersine yönelik tutumun artmasıyla bireylerde çok yönlü gelişimlerin mümkün olduğu bilgisi aktarılarak hizmet içi eğitim verilmesi önerilebilir. Ayrıca kurumlara Milli Eğitim Bakanlığı tarafından müzik dersine yönelik tutumun sosyal beceri ve uzantısı olan birçok faydacı yaklaşımlara ilişkin farkındalık eğitiminin yapılması önerilebilir.

Yaşın artmasıyla birlikte Müzik Dersine Yönelik Tutum ve Sosyal Beceri düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olması; küçük yaşta farkındalığın önemini göstermekte olup bu hususta ilköğretim kademesindeki öğrencilere müzik dersine yönelik tutumların arttırılması için ders sayısının artırılması ve eğitim içeriğinin düzenlenmesi önerilebilir. Ayrıca yaşın artmasıyla oluşan negatif tutuma ilişkin öğrencilere ortaöğretim ve lise kademesinde müzik dersine yönelik tutumun artırılmasına yönelik ilgilendirme ilkesi doğrultusunda eğitimlerin planlanması ve derslerin artırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Afacan, Ş. ve Özgür, Ü. (2016). 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. UHMAD Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi, 7: 1-24. ID:54 K:104
- Ağbuğa, B. (2016). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölüm öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS), 4(1): 132-138.
- Akarsu, S. (2015). İlkokul ve ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların değer bakımından incelenmesi ve değerler eğitime ilişkin öğrenci algıları. (Yayımlanmamış doktora tezi) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Akkök, F. (1999). İlköğretimde sosyal becerinin geliştirilmesi: öğretmen el kitabı. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Akkuş, Z. (2005). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Özsaygı ve Denetim Odağı ile İlişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akti, S. (2011). İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aleman, X., Duryea, S., Guerra, N. G., McEwan, P.J., Munoz, R., Stampini, M., ve Williamson, A. A. (2016). The effects of musical training on child development: A randomized trial of el sistema in venezuela. Prevention Science, 18(7), 865-878.
- Allport, G.W. (1967). "Attitudes", Readings In Attitude Theory and Measurement, Ed. Martin Readings In Attitude Theory and Measurement, 1-14.
- Apaydınlı, K.(2012). Ergenlik dönemi sorunlarının çözümünde müzik eğitiminin rolü ve önemi. e-Journal of New World Sciences Academy, 7(2): 123-130.
- Arkonaç, S. A. (2001). *Sosyal psikoloji* (Değiştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı), İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

- Arslanoğlu, C. (2010). Spor Yapan ve Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Aslanel, Ö. (2011). Ortaöğretim Onuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersinin Drama Yöntemi İle Öğretiminin Öğrencilerin Ders Tutumlarına, Sosyal Becerilerinin Gelişmesine Yönelik Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aslantaş H. (2016). Yatılı bölge ortaokulu öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37: 154-165.
- Atkinson, R. Atkinson, R.C. ve Hilgard, E.R. (1992). Psikolojiye Giriş II. Çev: Kemal Atalay ve diğerleri. İstanbul Sosyal Yayınları.
- Aydın, O. (1987). Davranış bilimlerine giriş. (Yayın No:173). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Babacan, E., Babacan, M.D. ve Pirgon, Y. (2011). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 32: 325-336.
- Bacanlı, H.(1999). Sosyal beceri eğitimi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bahadır, Z. (2011). Beden Eğitimi ve Sporda Kullanılan Farklı Öğretim Yöntemlerinin (İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Alıştırma Yöntemi) Öğrencilerin Ders Tutumlarına ve Sosyal Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Balyan, M. (2009). İlköğretim 2. Kademe Ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri ve Özyeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı.
- Baysal, A. C. (1981). Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Baysal, A.C. ve Tekarslan, E. (1996). Davranış Bilimleri. 2.Baskı. İstanbul Avcıol Basım-

Yayın.

- Bebek, Figen. (2007). İlköğretimde Ders İçi ve Ders Dışı Müziksel Etkinliklerin Öğrenci ve Öğretmenlerin Müziksel Davranış ve Yaşantılarına Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Belapurkar, A. M. (2017). Music for social and emotional development of child. *Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies*, 4(30), 32-37.
- Bilen, S. (1995). İşbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi ve güdüsel süreçler üzerindeki etkileri (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Blandford, S. ve Duarte, S. (2014). Inclusion in the community: A study of community music centers in england and portugal, focusing on the development of musical and social skills within each center. *Westminster Studies in Education*, 27(1), 7-25.
- Brown, Mary J. (1986). Student Attitude Towards Instrumental Music Education During the First Year of Instruction, Doctoral Dissertation. The Graduate School of The Ohio State University.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri, (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cerrahoğlu, S. (2002). Sosyal Beceri Eğitiminin İlköğretim Öğrencilerinin Öz Kavramı Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, N. (2011). İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Sosyal Beceri Düzeyi ile Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.
- Coşkuner, S (2009). The Effects of Amateur Choir Education on Children's Citizenship and Character Development. International Conference on Primary Education Proceeding book, Honkong, 25-27.11.2009.
- Cüceloğlu, D. (1991). İnsan ve davranışı: Psikolojinin temel kavramları. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çaydere, Ö. (2017). Keman eğitiminde değerler. *Fine Arts (NWSAFA)*, 12(4), 272-279.

- Çadır, D. (2008). Zihinsel Engelli Öğrenciler İçin Müzik Terapi Yöntemine Göre Hazırlanan Sosyal Beceri Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi. Bolu: *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Çelikkol, A.K. (2012). Gelişimle ilgili temel kavramlar (s. 33-57). Gelişim psikolojisi. 3. Baskı (Editörler: H. Ergin, A. Yıldız). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çelik, T. A. (2019). Bingöl Üniversitesinde Rekreatif Spor Yapanlar İle Spor Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Muğla: *T. C. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Çiftçi, Y. B. (2019). Sporun Orta Öğretim Öğrencilerinin Bedensel/Kinestetik Zeka ve Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Konya: *T. C. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Çiriş, V. (2014). Spor Yapan ve Yapmayan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Dal, S., ve Baiköglü, S. (2019). İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Spor Yapma Durumlarına Göre İncelenmesi: İstanbul İli Örneği. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 89-96.
- Demirel, Ö.; Kaya, Z. (2005). “Eğitimle İlgili Temel Kavramlar”. Demirel, Ö., Kaya, Z. (Editör): Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem Yayınları. 6.Basım.
- Denac, Olga. (2008). A case study of preschool children’s musical interest at home and at school. *Early Childhood Education Journal*, 35(5): 439-444.
- Dermez, H.G. (2008). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- Duran, M., Çeliköz, N., Topaloğlu, A.Ö. (2013). Ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(2): 121-137

- Durualp, E. (2014). Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin cinsiyet ve sınıfa göre incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26: 13-25.
- Edmann, I. (1977). *Sanat ve insan*. İstanbul: İnkılap ve Ata Basımevi.
- Eğilmez, Ö., Onuray Eğilmez, H., ve Engür, D. (2018). Attitudes of pre-service music teachers towards value education in Turkey. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 7(1), 11-16.
- Erdem, C. (2011). Ergenin müzik ile iletişimi. *Türk Pediatri Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı 46*: 19-21.
- Erdoğan, F. (2002). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Sosyal Becerilerin Sosyo Ekonomik Düzey, Cinsiyet ve Yaş ile İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergen, D. ve Bilen, S. (2010). İlköğretim düzeyinde eşlikli çalmaya dayalı keman eğitiminin entonasyon, özgüven ve tutum üzerindeki etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi (BAED)*, 1(1): 23-32.
- Ergene, T. (2011). Psiko-sosyal gelişim. (s.101-130). *Eğitim psikolojisi*. 3. Baskı. (Editörler: Y. Özbay ve S. Erkan). Ankara: Pegem Akademi.
- Erol, İsmail Lütfü. (1988). Ortaöğretim Öğrencilerinin Müziğe İlgi Düzeyleri ile Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Eryılmaz, S. (2013). İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri İle Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gerry, D., Unrau, A., ve Trainor, L. J. (2012). Active music classes in infancy enhance musical, communative and social development. *Developmental Science*, 15(3), 398-407.
- Gooding, L. F. (2010). The effect of a music therapy based social skills training program on social competence in children and adolescents with social skills deficits (Unpublished Doctorate Thesis), Florida State University, Collage of Music.

- Guilmartin, Lauren. (2015). Creating harmony: How music can support social emotional development. <http://www.parenttoolkit.com/social-and-emotional-development>. 17.07.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Gülhan, G. (2012). 10-12 Yaş Grubu İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Üzerine Eğitsel Oyunların Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Gün, E. , Duru, E. G. ve Demirtaş, H. O. (2016). Müzik eğitiminin bilişsel gelişime etkisi. The Journal of Academic Social Science Studies, 50: 117-124.
- Güven, E. (2017). *12-14 yaş grubu çocukların müziğe ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hallam, S. (2010). The power of Music : Its impact on the Intellectual, Social and Personal Development of Children and Young People. International Journal Of Music Education, 28(3), 269-289.
- Heyworth, J.N. (2013). Developing social skills through music: The impact of general classroom music in an Australian lower socio-economic area primary school. Childhood Education, 89 (4): 234-242.
- Hospital, H. M., Morris, S. L., Wagner, E. F. ve Wales, E. (2018). Music education as a path to positive youth development: An el sistema- inspired program. Journal of Youth Development, 13(4), 149-163.
- İnceel, S. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları ile Türkçe ve Müzik Dersleri Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- İnceoğlu, M. (1993). Tutum, Algı, İletişim. Ankara: Verso Yayıncılık.
- Kabataş, M. (2017). Müzik dersine karşı tutumların hayatla ilişkilendirebilmedeki rolü, Ulakbilge, 5(12): 837-864.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Günümüzde insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş. 12. Basım. İstanbul: Evrim Yayınevi.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). İnsan ve insanlar. Gözden geçirilmiş 7. Baskı. İstanbul: Evrim Basım Yayın ve Dağıtım.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar* (10. Baskı). İstanbul: Evrim Basım Yayın ve Dağıtım.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z.(2016). Düünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş. 18.Basım. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaplan, A. (2013). Kültürel müzikoloji. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Karagöz, B. (2013). İlköğretim öğrencilerine değerlerin şarkılar yoluyla kazandırılması (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kaya, A. (2010). İlköğretim 8. Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- Keskin, A. (2007). İlköğretim Öğrencilerinin Ders Başarıları İle Sosyal Beceri Durumlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, I. (2016). Ortaokul öğrencilerinin müzik ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(3): 360-371.
- Kılıç, M. (2013). Gelişim dönemleri 2 erinlik-ergenlik. Ankara: Pegem Akademi.
- Kılıç, D. (2019). Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutumları İle Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Bartın: *T.C. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Kızılcılık, S. ve Erjen, Y. (1992). Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü. Ankara: Saray Yayınları.
- Kocaarslan, B. (2009). Genel Müzik Eğitimi Alan ilköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine ilişkin tutum, Müzikal Özgüven ve Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kocabaş, A. (1997). Temel eğitim II. kademe öğrencileri için müziğe ilişkin tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 141-145.
- Kocabaş, A. (2007). *Müzik öğretiminin temelleri* (3.basım). İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Koca, Ş. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2): 209-222.
- Kocayörük (Yaya), A. (2000). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi. Ankara: T. C. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Kokatsaki, D. ve Hallam, S. (2007). Higher education students perceptions of the benefits of participative music making. *Music Education Research*, 9(1), 93-109.
- Kurt, F. (2016). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocuklara uygulana danslı müzik etkinliklerinin çocukların sosyal becerilerine etkisi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kurtaslan, Z., Okay, H. H., Dönmez, E.C. ve Kucukdoğan, I. (2015). Orchestra course outcomes in terms of values education, *International Scholarly and Scientific Research& Innovation*, 9(7), 2647-2650.
- Lee, A. (2014). Implementing character education program through music nad integrated activities in early childhood settings in Taiwan. *International Journal Of Music Education*, 34(3), 340-351.
- Küpana N. (2015). Social emotional learning and music education. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 3(2): 75-88.
- Levent, A. ve Umuzdaş, S. (2013). İlköğretimde müzik öğretmenin kullandığı çalgının öğrencinin derse ilişkin tutumuna etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 84-88.
- Makar, E. (2016). Spor Eğitimi Gören Öğrencilerin, Sosyal Beceri, Fiziksel Benlik Algısı ve Fiziksel Aktivite Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Memiş, A. ve Memiş, U. A. (2013). Gender, achievement and social skill. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 1: 43-49.
- Michelson. L. ve ark. (1981). *Social skills assessment of children*. B. B. Lahey ve A.E.
- Morgan, C.T. (1995). Psikolojiye Giriş. Çev Sor. Sirel Karakaş, 11.Baskı, Ankara: Meteksan A.Ş.
- Muldma, M. ve Kiilu, K. (2012). Teachers view's on the development of values in music education in Estonia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 45 (2012) 342-350.
- Nacakcı, Z. (2006). İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Overy, K. (2012). Making music in a group: Synchronization and shared experience, *Ann. N. Y. Acad. Sci.* 1252(1), 65-68.
- Önalın Akfırat, F. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1): 39-58
- Özbay, Y. (2011). Bilişsel gelişim (s.131-148). Eğitim psikolojisi. 3. Baskı. (Editörler: Y. Özbay ve S. Erkan), Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, G. ve Yıldız, G. (2010). Genel gelişim sürecinde müziksel gelişim. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(2): 80-94
- Öziskender, G. (2011). Orff yaklaşımıyla yapılan okul öncesi müzik eğitiminin öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Özmenteş, G. (2006). Bilişsel müzikoloji ve erken dönem müzik eğitimi. Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde İlköğretim Eğitimi, İzmir.
- Özmenteş, S. (2012). İlköğretim öğrencilerinin evdeki müziksel ortamları, müzik dersine yönelik tutumları ve kişisel değişkenleri arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 53-66.
- Öztopalan, E. (2007). İlköğretim Düzeyindeki Özel Okullar ile Devlet Okullarının 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları ve Akademik Başarıları

Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.

Öztürk, Ö. (2012). İlköğretim altıncı sınıf müzik dersinde kullanılan tam öğrenme modelinin öğrencilerin tutum ve başarılarına etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 319998)

Petrie, J. L. (2020). Advancing students success: Assessing the educational outcomes of music and dance education in ghanaian senior high schools. *A Journal Of Comperative and International Education*, 50 (3), 332-351.

Rabinowitch, T.C., Cross, I. ve Burnard, B. (2012). Long-term musical group interaction has a positive influence on empathy in children. *Psychology of Music*, 41(4), 484-498.

Rithblatt, S., Longstreth, S., Hokoda, A., Cannon, B. N. ve Weston, J. (2013). Can music enhance school-readiness socioemotional skills? *Journal of Research in Childhood Education*, 27(3), 257-266.

Sağır, T. ve Karagöz, B. (2011). Değerler eğitiminde müzik eğitiminin yeri ve önemi. Değerler Eğitimi Sempozyumu. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 26-28 Ekim 2011.

San, İ., (1984). “Çağdaş Sanat Eğitimi” Öğretmen Dünyası, Sayı: 49, Ankara.

Santrock, J.W. (2011). Yaşam boyu gelişim-gelişim psikolojisi (Çeviri Editörü: Galip Yüksel). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

Saruhan, Ş. ve Deniz, J. (2011). Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumları. *İlköğretim Online*, 10(2): 695-702.

Say, A. (1997). Müzik Tarihi, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Sena, C. (1972). Estetik, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Senemoğlu, N. (2013). Gelişim, öğrenme ve öğretim. 23. Baskı. Ankara: Yargı Yayınevi.

Schellenberg, E. ve diğerleri. 2015. Group music training and children's prosocial skills. *Plos One*, 10(10): e0141449.

Sökezoğlu, D. (2010). Ritim, hareket ve şarkı öğretimi temelli müzik eğitiminin 7-11 yaş grubu çocuk yuvası öğrencilerinin sosyal gelişimleri üzerindeki etkisi (Afyonkarahisar

- örneği). (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Standley, J.M. ve Walworth, D. (2009). Effect of parent/ child group music activities on toddler development: A pilot study. *Music Therapy Perspectives*, 27 (1), 11-15.
- Süt, M.A. 2014. Ortaöğretim Öğrencilerinin Spor Yapma Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- Şad, E.D. (2007). Akranları Tarafından Reddedilen ve Kabul Edilen İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Özsaygı, Sosyal Beceri, Davranış Problemleri ve Okul Başarılarının Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Şahin, H. (2008). Kişisel rehberlik ve psikolojik danışma. Psikolojik danışma ve rehberlik. Ed. Alim Kaya. 5.Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şaşkın, Önder. (2010). İlköğretim Okulları 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine Küçükçekmece’de Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*, Ed. 6th Pearson Education. Inc, Boston.[Google Scholar].
- Tagay, Ö., Baydan, Y. ve Voltan Acar, N. (2010). Sosyal beceri programının (BLOCKS) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(3), 19-28.
- Tavsancıl, E. (2002). *Tutumları ölçülmesi ve SPSS ile veri toplama analizi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Thurstone, L.L. (1967). “Attitudes Can Be Measured”, *Readings In Attitude Theory and Measurement*, Ed:Martin Fishbein. Newyork: John Wiley&Sons, Inc. 77-89.
- Trower, P. (1987). Social skills training. *British Medical Journal*. 294, 663-664.
- Tolan, B., İsen, G. ve Batmaz, V. (1985). *Ben ve toplum*. Ankara: Teori Yayınları.

- Tosun Sümer, E. (2008). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Sosyal Kaygıları ile Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Turanalp, F. M. (2019). Şarkılarla dini ve ahlaki değerler aktarımı: Barış Manço örneği. *Bilimname*, 2019 (37), 685-724.
- Türk Dil Kurumu. (2005). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK Yayınları
- Uçan, A. (1997). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A., Yıldız, G. ve Bayraktar, E. (1999). İlköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen el kitabı. modül 9 ilköğretimde müzik öğretimi. Burdur.
- Uçan, A. (2005). Müzik eğitimi. 3. Basın. Ankara: Evrensel Müzikevi
- Uluocak, S. ve Tufan, E. (2011). İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3): 991-1002.
- Umuzdaş, S. 2012. İlköğretim müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences* [Online], 9(2): 1510-1523.
- Umuzdaş, M.S. ve Umuzdaş S. (2015). 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Ekim: 273-281.
- Umuzdaş, S. ve Kızıklı, H.O. (2018). İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları. *Journal of Human Sciences*, 15(3), 1561-1567.
- Uslu, M. (2009). *Cumhuriyet'in ilanından günümüze Türkiye'de müzik eğitimi üzerine bir çalışma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Uslu, R. (2006). Müzikoloji ve kaynakları. İstanbul: İTÜ Vakfı Yayınları.
- Varış, Y. A. ve Cesur, D. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(4): 318-333.

- Wanjala, Henry N., (2011). The relationship between attitudes towards music and achievement. *International Journal of Current Research*, 3 (8): 140-145.
- Yarımkaya, E. (2013). 12–14 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Öz güven Düzeylerinin Voleybolda Servis Atma Becerisi Üzerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldız, E. (2019). Takım Sporları Yapan ve Spor Yapmayan 10 12 Yaş Çocukların Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Ankara: *T. C. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Yiğit, R. (2008). İlköğretim Iı. Kademe Öğrencilerinin Depresyon Ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Benlik Saygısı Ve Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yiğit, R. ve Yılmaz, H. (2011). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (31): 335-347.
- Yurdakavuştu, Y. (2012). İlköğretim Öğrencilerinde Duygusal Zekâ ve Sosyal Beceri Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yüce, İ. (2019). Beden Eğitimi Dersinde Grupla Oynanan Oyunların Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Gelişimine Etkisi. İstanbul: *T. C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Yüksel, G. (1997), Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Ankara: *T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı*. Doktora Tezi.

EKLER

EK-I TANITICI BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu araştırma da sizlerin müzik derine karşı tutumlarınızın ve sosyal becerilerinizin belirlenmesi amaçlanmıştır. Soruları dikkatlice okuyup, samimi olarak cevap vermeniz araştırmanın amacına ulaşması için oldukça önemlidir. Bütün soruları dikkatlice okuyup size uygun olan cevaba X işareti koyun.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

İsmail YILDIZ

M.Ü. Yüksek Lisans Öğrencisi

1-Okulunuzun Adı:

2-Cinsiyetiniz:

3-Yaşınız:

4-Sınıfınız:

5-Derslerinizdeki başarı durumunuzu genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yüksek düzeyde başarılı() Orta düzeyde başarılı() Düşük düzeyde başarılı ()

6-Annelerinizin Eğitim Durumu:

Okur-Yazar() İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite()

7-Babanızın Eğitim Durumu:

Okur-Yazar() İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite()

8-Herhangi bir müzik enstrümanı çalıyor musunuz?

Evet () Hayır()

9-Arkadaşlarınızla ne sıklıkla görüşürsünüz.

Hiç () Haftada 1-5 kez() Haftada 6-10 kez() Haftada 10dan fazla()

10-Müzik dersinizin dışında herhangi bir müzik kursu aldınız mı ya da almaya devam ediyor musunuz?

Evet() Hayır()

EK II- MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

1- Tamamen Katılıyorum 2- Katılıyorum 3- Kararsızım 4 Katılmıyorum 5 Hiç Katılmıyorum

	1	2	3	4	5
1. Müzik çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Müzik dersleri bence sıkıcıdır.					
3. Müzik dersleri beni rahatlatır.					
4. Boş zamanlarımda müzikle uğraşmaktan hoşlanırım.					
5. Müzik dersleri bence çok eğlencelidir.					
6. Notalarını gördüğüm bir şarkıyı kendi kendime çalıp söyleyebilmeyi çok isterim.					
7. Müzik derslerinde tek başıma şarkı söylemek ya da çalmak beni korkutur.					
8. Güzel şarkı söyleyebilmenin ya da çalabilmenin arkadaşlarım arasında iyi bir yer edinmemi sağlayacağını sanıyorum.					
9. Müzik ders saatlerinin arttırılmasını isterim.					
10. Müzik derslerine zorunlu olmasam girmek istemem.					
11. Müzik derslerinin kaldırılmasını isterim.					
12. Müzik ödevlerini yaparken çok sıkılırım.					
13. Boş zamanlarımda müzik ile ilgili bir şeyler yapmak hiç aklıma gelmez.					
14. Müzik öğretmenim, bana çok başarısız olduğum hissini veriyor.					
15. Müzik dersleri, bende müzik ile ilgili bir şeyler yaratmak için istek uyandırıyor.					
16. Müzik derslerinde müzik yeteneğimin geliştiğini hissediyorum.					
17. İleride müzikle ilgili bir meslek seçmek isterim.					
18. Müziğin hiçbir şeyi ilgimi çekmez.					
19. Bir şarkının notaları hiç ilgimi çekmez.					
20. Müzik derslerinde arkadaşlarımdan benden başarılı olması beni çok tedirgin eder.					
21. Müzik derslerinde arkadaşlarımla birlikte şarkı söylemek ya da çalmaktan çok hoşlanırım.					
22. Müzik derslerinde başarısız olan arkadaşlarıma yardım etmek aklımdan geçmez.					
23. Müzik derslerinin yalnızca sınıf geçmek için çalışırım.					

EK – III SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ

		1 Hiç	2 Bazen	3 Genelde	4 Tamamen
1	Grup içinde konuşmak istediğimde, izin alırım.				
2	Grup içinde rahatlıkla konuşurum.				
3	Sınıfa yeni gelen bir arkadaşın yanına gidip onunla tanışırım.				
4	Hoşlandığım insanlarla yakınlık kurarım.				
5	Arkadaşlarıma beğendiğim özelliklerini söylerim.				
6	Arkadaşlarımdan hatalı yönlerini kendilerine söyler ve uyarırım.				
7	Gerektiğinde teşekkür etmeyi ihmal etmem.				
8	Ortamdan ayrılırken “iyi günler” demeyi unutmam.				
9	Grup içinde bir takım görevler alırım.				
10	Kırdığım veya üzdüğüm kişilerin gönlünü alırım.				
11	Derste anlamadığım yerleri öğretmenime sorarım.				
12	Doğru bildiğim konuları her yerde savunurum.				
13	Gördüğüm aksaklıkları ilgili kişilere bildiririm.				
14	Grup içinde yapılacak faaliyetlere ilişkin önerilerde bulunurum.				
15	Problemlerimi kendim halledemediğimde, yardım isterim.				
16	İlgi duyduğum sosyal faaliyetlere katılırım.				
17	Birbirlerini tanımayan arkadaşlarımla tanıştırmam.				
18	Anlatılanları dikkatle dinlerim.				
19	Sınavdan iyi not alan arkadaşlarımla tebrik ederim.				
20	Derslerimi bitirince, eğlenecek bir şeyler bulurum.				